

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra veřejného práva

**Mírové operace mezinárodního společenství
na prahu 2. čtvrtiny 21. století - poučení z
Afghánistánu**

Bakalářská práce

**International community peace operations on the threshold of the second
quarter of the 21st century - lessons from Afghanistan**

Bachelor thesis

**VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Pavel LIŠKA**

**AUTOR PRÁCE
Josef LAŠÁK**

Praha
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Mírové operace mezinárodního společenství na prahu 2. čtvrtiny 21. století - poučení z Afghánistánu“ vypracoval samostatně, s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Jílovém, dne 20.2. 2023

.....
Josef LAŠÁK

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou mírových operací mezinárodního společenství se zaměřením na druhou čtvrtinu 21. století. Popsán je zde samotný pojem mírové operace a zároveň jeho členění, historický vývoj v rámci generací mírových operací a principy nestrannosti, nepoužití síly a souhlasu stran, coby principů mírových operací. Dále se práce zaměřuje na koncept sebeobranu a jeho začlenění do Charty Organizace spojených národů (dále jen „Charta OSN“), včetně rozdělení na preventivní a preemptivní sebeobranu a popisuje podmínky legitimní sebeobranu. Další část práce se věnuje vojenské operaci v Afghánistánu, která následovala po útocích 11. září 2001 a pokračovala po dalších téměř 20 let. Práce se snaží poskytnou podrobný popis průběhu této operace a hodnotí její cíle a právní zajištění. Součástí této analýzy je také zhodnocení operace se zaměřením na kontroverzní část týkající se legitimacy použití vojenské síly v Afghánistánu během celého průběhu operace a vyplývající ponaučení pro následující mírové operace.

KLÍČOVÁ SLOVA

mírová operace, sebeobrana, mezinárodní společenství, Organizace spojených národů, Rada bezpečnosti OSN, Charta Organizace spojených národů, Afghánistán

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the issue of peacekeeping operations of the international community with a focus on the second quarter of the 21st century. It describes the very concept of peace operations as well as its subdivision, the historical development within generations of

peace operations, and the principles of impartiality, non-use of force and consent of the parties as principles of peace operations. The thesis also looks at the concept of self-defence and its incorporation into the UN Charter, including the division between preventive and preemptive self-defence, and describes the conditions of legitimate self-defence. The next part of the thesis focuses on the military operation in Afghanistan that followed the attacks of 11 September 2001 and continued for almost 20 years. The thesis attempts to provide a detailed description of the course of this operation and assesses its objectives and legal backing. The analysis also includes an assessment of the operation, focusing on the controversial part concerning the legitimacy of the use of military force in Afghanistan throughout the course of the operation and the resulting lessons for subsequent peacekeeping operations.

KEYWORDS

peacekeeping, self-defence, international community, UN, UN Security Council, UNCharter, Afghanistan

Obsah

ÚVOD	7
1.MÍROVÉ OPERACE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	8
1.1 Členění mírových operací OSN	10
1.1.1 Preventivní diplomacie	10
1.1.2 Peace-making	10
1.1.3 Peace-keeping	11
1.1.4 Peace-building	11
1.1.5 Peace-enforcement	12
1.2 Vývoj mírových operací	12
1.2.1 První generace	12
1.2.2 Druhá generace	13
1.2.3 Třetí generace	13
1.2.4 Čtvrtá generace	14
1.3 PRINCIPY MÍROVÝCH OPERACÍ OSN	14
1.3.1 Souhlas stran	14
1.3.2 Nestrannost	15
1.3.3 Nepoužití síly	15
2.SEBEOBRANA	17
2.1.PREVENTIVNÍ A PREEMPTIVNÍ SEBEOBRANA	18
2.2.ZÁSADY LEGITIMNÍ SEBEOBRANY	21
2.2.1.NUTNOST	21
2.2.2.PŘIMĚŘENOST	22
2.2.3.BEZPROSTŘEDNOST	22
2.3.SEBEOBRANA V NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGII USA	23
2.4.STÁVAJÍCÍ MECHANISMUS PRO POUŽITÍ SÍLY	25
3.INTERVENCE V AFGHÁNISTÁNU	27
3.1.CÍLE	30
3.2.PRÁVNÍ ZAJIŠTĚNÍ	31
3.3.PRŮBĚH	32
3.3.1.ENDURING FREEDOM	32
3.3.2.ISAF	35
3.3.3.RESOLUTE SUPPORT	36
3.4.ÚČASTNÍCI	37
3.4.1.ZAPOJENÍ ČESKÉ REPUBLIKY	37

3.5.ZHODNOCENÍ OPERACE	38
3.5.1.PRÁVO POUŽÍT SÍLU	38
3.5.2.SEBOBRANA.....	38
3.5.3.NEZBYTNOST A PŘIMĚŘENOST.....	40
3.5.4.POVOLENÍ OSN	42
3.5.5.HAMID KARZÁÍ	45
ZÁVĚR.....	48
POUŽITÁ LITERATURA	50

ÚVOD

Mírové operace jsou jednou z nejdůležitějších forem mezinárodního zapojení v oblasti bezpečnosti. Jejich cílem je zajistit bezpečnost a stabilitu v zasažených zemích, a tím přispět k udržení míru a ochraně lidských práv. Tyto mírové operace mohou být prováděny různými způsoby, například vysláním mírových sil, podporou demokratizace, výcvikem místních bezpečnostních sil nebo pomocí při obnově infrastruktury. Úspěšnost a legitimita mírových operací byla mnohdy předmětem kontroverze.

Cílem této práce je v první části představit mírové operace z hlediska jejich členění, vývoje a popsat principy, kterými se musí řídit.

Obsahem další části je popis dvou forem sebeobran, a to preventivní a preemptivní, které se staly předmětem rozpravy již v minulosti a které se objevily v Národní bezpečnostní strategii Spojených států amerických z roku 2002, jež se stala rok po útocích z 11. září 2001 základem americké zahraniční politiky.

Třetí část práce se zaměřuje na využití sebeobran, jakožto jedné z výjimek ze zákazu použití síly při vojenské intervenci v Afghánistánu po teroristických útocích na Spojené státy americké. Tato část se zabývá především otázkou legálnosti vojenské operace od začátku po delší časový horizont a řeší, zda s ohledem na mezinárodní právo může být v takto dlouhodobém horizontu vojenská přítomnost na území cizího státu považována za legitimní.

Ohledně této otázky hodnotím roli Spojených států amerických v této operaci a zkoumám, zda byla dodržena pravidla mezinárodního práva. Konkrétně se zde odkazuji na neexistenci rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů (dále jen „Rada bezpečnosti OSN“), která by výslovně použití síly v Afghánistánu povolila. I přesto Spojené státy americké iniciovaly a vedly vojenskou operaci v Afghánistánu, která trvala téměř 20 let a způsobila značné utrpení a ztráty na obou stranách konfliktu.

Kromě toho zkoumám oprávněnost sebeobran Spojených států amerických z hlediska dlouhodobého nasazení v Afghánistánu, ve kterém se již několik

měsíců po zahájení operace nenacházely osoby odpovědné za útoky na Spojené státy americké.

Cílem této problematiky bude kritické zhodnocení intervence Spojených států amerických v Afghánistánu a objasnění kontroverzních otázek, které se kolem této operace vynořily, a to za pomoci relevantní literatury, oficiálních prohlášení a právních předpisů.

1. MÍROVÉ OPERACE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Mírové operace patří mezi řadu činností, které podniká Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) i další mezinárodní aktéři s cílem udržení mezinárodního míru a bezpečnosti na celém světě. Tento termín však není obsažen v Chartě OSN ani není jinak univerzálně definován. Vzhledem k nedostatku formálního rámce generální tajemník Organizace spojených národů Dag Hammarskjöld termín mírová operace zařadil do tzv. kapitoly „šest a půl“ Charty OSN. To v podstatě znamená, že tyto mise jsou považovány jako mezistupeň akcí při ohrožení míru podle kapitoly VII Charty OSN a akcemi k pokojnému řešení sporů podle kapitoly VI Charty OSN.

Pravidla pro vysílání a fungování mírových operací nebyla nikdy oficiálně kodifikována, ale podle zkušeností z probíhajících misí byly ustaveny neoficiální zásady těchto operací, které se uplatňují s občasnými změnami až dodnes. Mezi tyto zásady můžeme řadit fungování mírových operací pod velením generálního tajemníka Organizace spojených národů, použití morální autority spíše než síly zbraní, nasazení operací se souhlasem stran zainteresovaných v konfliktu, jejich neutralita a fungování bez předsudků vůči jakékoli straně konfliktu a zákaz používání či hrozby použitím síly vyjma stanovených případů, které jí umožňují.¹

Historicky vznikly mírové operace již v době studené války, během níž nebyla donucovací opatření dle kapitoly VII Charty OSN možná. Prakticky se jedná o realizaci vybraných ustanovení Charty OSN, kde se především v článku 1 odst. 1 Charty OSN říká, že OSN smí konat účinná kolektivní opatření,

¹ BUREŠ, Oldřich. Mírové operace OSN v postbipolárním světě - méně znamená více. *Mezinárodní vztahy*. 2003, roč. 38, č. 3, s. 29. ISSN 0323-1844

aby se předešlo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky bylo dosaženo úpravy a řešení sporů. Odkaz můžeme dále nalézt v článku 42 Charty OSN, podle kterého má Rada bezpečnosti OSN možnost provést takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Podle článku 43 odst. 1 Charty OSN se všichni členové Organizace spojených národů zavazují, že Radě bezpečnosti na její výzvu dají k dispozici vojenské síly, pomoc a služby k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. V souladu s článkem 45 Charty OSN mají členové udržovat okamžitě použitelné národní letecké kontingenty pro sdruženou mezinárodní donucovací akci k tomu, aby Organizace spojených národů mohla provádět naléhavá vojenská opatření.²

V průběhu historie se mírové operace OSN vyvíjely, aby vyhovovaly požadavkům konkrétních konfliktů a měnícímu se politickému prostředí. Zrodily se v době, kdy soupeření z dob studené války často paralyzovalo Radu bezpečnosti OSN a její cíle se především omezovaly na udržování příměří a stabilizaci situace na místě k tomu, aby bylo možné vyřešit konflikty mírovými prostředky. Takové operace se skládaly z vojenských pozorovatelů a lehce vyzbrojených jednotek, které měly pouze monitorovat situaci, podávat o ní zprávy a budovat důvěru na podporu příměří a mírových dohod.

Po pádu železné opony se charakter mírových operací významně změnil. Dnešní mírové operace plní širokou škálu komplexních úkolů zahrnující budování udržitelných správních institucí, kontrolu dodržování lidských práv, reformu bezpečnostního sektoru, odzbrojování, demobilizaci a reintegraci bývalých bojovníků a jejich zapojení do společného budování státu.³

Povaha konfliktů se taktéž změnila. Původně směřovaly mírové operace k řešení mezinárodních konfliktů, přičemž v současnosti se stále více uplatňují při řešení vnitrostátních konfliktů a občanských válek. I když vojenská síla tvoří stále základ

² OSN Česká republika – Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. [online]. Copyright ©D [cit. 28.07.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

³ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, s. 230. ISBN 80-7278-326-2

většiny mírových operací, stále častěji jsou jejich součástí policisté, ekonomové, právní experti, pozorovatelé lidských práv, volební pozorovatelé, humanitární pracovníci a odborníci na komunikaci a informovanost veřejnosti.

Mírové operace se poprvé vyvinuly v 50. letech 20. století a od té doby se dále vyvíjejí. I přesto, že se soubor úkolů mírových operací neustále rozšiřuje, zůstává stále jejich hlavním účelem udržování míru.

1.1 Členění mírových operací OSN

Bývalý generální tajemník OSN Butrus Butrus-Ghálí se v dokumentu Agenda pro mír pokusil popsat způsoby a mechanismy umožňující řešení sporů.⁴ V dokumentu rozdělil mírové operace dle úrovně konfliktu a nutnosti použití síly na preventivní diplomacii (preventive diplomacy), nastolení míru (peace-making), udržení míru (peace-keeping), budování míru (peace-building) a vynucení míru (peace-enforcement).

1.1.1 Preventivní diplomacie

Zahrnuje aplikaci diplomatických opatření cílených k tomu, aby předcházely konfliktům a krizím dříve, než vypuknou. Prevence je postavena na včasném varování, shromažďování informací a pečlivé analýze faktorů, které jsou příčinou konfliktu. Předcházení konfliktům může zahrnovat použití opatření k budování důvěry, což jsou určité techniky, které mají snížit napětí a pravděpodobnost, že konflikt vypukne v důsledku nedorozumění, omylu nebo špatného pochopení jednání potenciálního protivníka. V rámci preventivní diplomacie se vysílají týmy odborníků, kteří mají za úkol jednat s vládami, skupinami obyvatel a dalšími subjekty a navrhnout opatření ke snížení rizika vzniku konfliktu.⁵

1.1.2 Peace-making

Nastolení míru obecně zahrnuje opatření k řešení probíhajících konfliktů a obvykle zahrnuje i diplomatické kroky, jejichž cílem je přimět nepřátelené strany k dohodě. Generální tajemník OSN může na žádost Rady bezpečnosti OSN,

⁴ An Agenda for Peace - Wikipedia. [online]. [cit. 28.7.2022] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/An_Agenda_for_Peace

⁵ Various Types of Peace Support Operations. Law Teacher | LawTeacher.net [online]. Copyright © 2003 [cit. 28.07.2022]. Dostupné z: <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/international-law/various-types-of-peace-support-operations-international-law-essay.php>

Valného shromáždění OSN nebo z vlastní iniciativy vykonávat služby zahrnující diplomatická jednání nebo mediaci. Může využít své autority k tomu, aby se setkal s vůdci konfliktních stran a přiměl je k jednání. Může také poskytnou odborné znalosti a technickou podporu při vyjednávání dohody mezi konfliktními stranami. Úlohou těchto služeb je zabránit tomu, aby se již vzniklý spor nerozrostl a neprohloubil. Předává sporným stranám jejich vzájemná stanoviska, poskytuje jim věcné a osobní služby potřebné pro vedení jednání a koná zásadně jen to, o co ho strany požádaly. Sám se jednání mezi stranami neúčastní. Tyto aktivity mohou vykonávat též vyslanci, skupiny států, regionální organizace i Organizace spojených národů. Jedná se o aktivity zmiňované v kapitole VI Charty OSN, která v článku 33 zmiňuje právě pokojné řešení sporů bez užití násilných prostředků. ⁶

1.1.3 Peace-keeping

Organizace spojených národů definuje udržování míru jako nástroj, kterým lze pomoci zemím v konfliktu vytvořit podmínky k přechodu do mírového stavu. Dá se říci, že udržování míru je technika určená k zachování míru tam, kde byly boje zastaveny, a k pomoci při provádění dohod dosažených mírotvůrci. Jedná se o formu operace mající základ v kapitole VI Charty OSN. Uplatňuje se zpravidla rozmístěním jednotek ozbrojených nebo policejních sil a podle potřeby i civilních pracovníků v oblasti konfliktu se souhlasem všech zúčastněných stran. Jedná se o nebojové nasazení s cílem monitorovat realizaci dohod o příměří a podporovat diplomatické úsilí o politické urovnání sporu. ⁷

1.1.4 Peace-building

Budování míru zahrnuje celou řadu opatření zaměřených na snížení rizika, že se konflikt zvrhne nebo obnoví, a to posílením vnitrostátních kapacit pro zvládání konfliktů na všech úrovních a položením základů pro udržitelný mír a rozvoj. Budování míru je složitý a dlouhodobý proces vytváření nezbytných podmínek pro udržitelný mír. Řada národních a mezinárodních organizací označuje své aktivity v konfliktních oblastech jako operace na budování míru. Organizace

⁶ Peacemaking | Beyond Intractability. Home | Beyond Intractability [online]. Copyright © 2003 [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.beyondintractability.org/essay/peacemaking>

⁷ NOVOTNÝ, Adolf. Teorie a praxe mezinárodních vztahů. 2.vydání. Bratislava:Eurokodex, 2009. ISBN 978-80-89363-18-6. s.256-257

spojených národů plní tyto úkoly prostřednictvím svých institucí a agentur, které se angažují v procesech odzbrojení, demobilizace, reintegrace bývalých bojovníků do společnosti, v organizování pomoci při volbách a řízení země, budování národních institucí pro lidská práva, posílení pozice žen, rozvoji občanské společnosti a smiřování zneprátelených stran.⁸

1.1.5 Peace-enforcement

Vynucení míru zahrnuje použití řady donucovacích opatření, včetně použití síly. Navazuje na operace k udržení míru v případě selhání úsilí ukončit boje nebo akce, které měly oddělit bojující strany a boje pokračují i za přítomnosti těchto jednotek. Vyžaduje výslovné povolení Rady bezpečnosti OSN. Takové akce jsou povoleny k obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti v situacích, kdy Rada bezpečnosti OSN zjistí existenci ohrožení nebo porušení míru. Rada bezpečnosti OSN může pro donucovací opatření v rámci své pravomoci využít také regionální organizace a agentury, jako tomu bylo například při účasti Organizace Severoatlantické smlouvy během kosovského konfliktu v roce 1999.

Vynucení míru se využívá při hromadném porušování lidských práv, v případě genocidy a etnických čistek, často spojených s rozpadem státu.⁹

1.2 Vývoj mírových operací

Mírové operace můžeme rozdělit do několika generací.

1.2.1 První generace

První generace mírových operací byla nejčastější v období studené války. Jako příklad můžeme uvést pozorovatelskou misi s názvem United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) na Golanských výšinách, která dohlíží na příměří mezi Izraelem a Sýrií již od roku 1974. Mírové síly Organizace spojených národů v operacích první generace jsou neutrálními pozorovateli a byly doslova umístěny mezi bojující strany, aby monitorovaly již dohodnuté příměří. Před nasazením mírových operací byl nutný souhlas všech bojujících stran. Na samotné mírové jednotky se pohlíželo jako na neutrální a nestranné

⁸ NOVOTNÝ, Adolf. Teorie a praxe mezinárodních vztahů. 2.vydání. Bratislava:Eurokodex, 2009. ISBN 978-80-89363-18-6. s.257

⁹ NOVOTNÝ, Adolf. Teorie a praxe mezinárodních vztahů. 2.vydání. Bratislava:Eurokodex, 2009. ISBN 978-80-89363-18-6. s.257

pozorovatele a byly oprávněny použít sílu pouze v krajním případě a v sebeobraně. Cílem takové operace bylo monitorovat dohody a zajistit stranám konfliktu transparentnost, a tím časem vybudovat důvěru.

1.2.2 Druhá generace

Konec studené války znamenal důležité období transformace mírových operací OSN. Tradiční limity pro použití mírových sil ustoupily a OSN se ocitla ve složitějších mírových operacích, které stíraly hranice policejních, civilních a vojenských operací. Někteří pozorovatelé definovali tuto druhou generaci mírových operací jako budování míru (peace-building), a to proto, že důraz nebyl kladen pouze na udržení již existujícího příměří, ale na budování politických a ekonomických podmínek nezbytných pro udržení trvalého míru. Ačkoli OSN stále působila pouze se souhlasem zúčastněných vlád, během druhé generace operací se OSN stále více zaměřovala na rozšiřování kapacit vlád prostřednictvím podpory při budování institucí a zlepšování správy věcí veřejných (například policejních složek, vojenských soudů, rozvoje občanské společnosti). Jako příklad takové operace můžeme uvést mírovou misi v Namibii s názvem United Nations Transition Assistance Group (UNTAG) nebo v Salvadoru s názvem Operación de las Naciones Unidas en El Salvador (ONUSAL). Tato generace mírových operací byla někdy označována jako budování míru.

1.2.3 Třetí generace

Třetí generace mírových operací ještě více rozšířila úlohu Organizace spojených národů. Na rozdíl od operací druhé generace, které nadále vyžadovaly souhlas všech zúčastněných stran, mírové operace třetí generace přesunuly roli mírových sil OSN na aktivní bojovníky, kteří byli oprávněni postavit se na stranu konfliktu za účelem ochrany lidských práv, zajištění dodávek humanitární pomoci nebo dokonce odzbrojení bojovníků. Již neexistovali neutrální pozorovatelé, ale jednotky mírové operace mohly použít sílu a stát se aktivními účastníky konfliktu. Kvůli tomuto širšímu mandátu byly operace třetí generace často nazývány vynucováním míru (peace-enforcement). Nejčastěji se odehrávaly uvnitř států v reakci na občanské války, které vznikaly v těchto státech. Příkladem takové mírové operace může být mírová operace s názvem United Nations Operation in Somalia (UNOSOM) v Somálské federativní republice.

1.2.4 Čtvrtá generace

Operace čtvrté generace se vyznačují spoluprací s regionálními organizacemi jako jsou Evropská unie, Organizace Severoatlantické smlouvy nebo Africká unie. Příkladem čtvrté generace mírových operací mohou být operace s názvem United Nations Protection Force (UNPROFOR) v Bosně a Hercegovině nebo United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA) v Republice Mali.¹⁰

1.3 PRINCIPY MÍROVÝCH OPERACÍ OSN

Mírové operace OSN jsou sice nejednoznačným pojmem, ale jejich strategie je založená na řadě základních principů, které je odlišují od jiných forem mezinárodních intervencí. Tyto principy spolu souvisejí a vzájemně se posilují a při provádění mírových operací OSN je velice důležité, aby byly účinně uplatňovány. Pro potřeby této práce se zaměřím na základní principy peace-keepingu. Jedná se o souhlas stran, nestrannost a nepoužití síly s výjimkou sebeobrany a obrany mandátu Rady bezpečnosti OSN.

1.3.1 Souhlas stran

Mírové operace OSN zahrnují spolupráci s hlavními stranami konfliktu. V případě, že tyto strany souhlas nevysloví, vznikne hrozba, že se mírová operace OSN stane jednou ze stran konfliktu. Tímto by mírová operace směřovala k donucovací akci a odklonila by se od své základní úlohy udržovat mír. To znamená, že během svého mandátu se musí mírová operace pořád snažit neztratit souhlas hlavních stran. Skutečnost, že hlavní strany daly souhlas s nasazením mírové operace OSN, nemusí nutně znamenat nebo zaručovat, že bude takový souhlas panovat i na místní úrovni, zejména pokud jsou hlavní strany vnitřně rozděleny nebo mají slabé systémy velení a řízení.

Mírová operace musí při provádění svého mandátu stále pracovat na tom, aby se mírový proces posouval kupředu. V případě, pokud je souhlas o rozmístění

¹⁰ United Nations Peacekeeping - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2022 Google LLC [cit. 31.07.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=GnZfcqNFTk>

mírových jednotek ze strany jedné nebo více hlavních stran odvolán, zpochybňuje odůvodnění takové operace.¹¹

1.3.2 Nestrannost

Mírová operace musí být prováděna bez zvýhodňování nebo poškozování některé ze stran. Tento princip má veliký význam pro udržení souhlasu a spolupráce hlavních stran, avšak nesmí být zaměňován s neutralitou nebo nečinností. Mírová operace by neměla přehlížet taková jednání stran, která porušují závazky mírového procesu nebo mezinárodní normy a zásady, které mírová operace dodržuje. Operace by se neměla vyhýbat důslednému uplatňování zásady nestrannosti ze strachu před nesprávným výkladem nebo odvetou. Před jednáním je vhodné všem jasně sdělit a dobře stanovit důvody pro jednání. Pokud se tak neučiní, může to narušit důvěryhodnost a legitimitu mírové operace a vést až ke stažení souhlasu s její přítomností jedno či více stranami.

1.3.3 Nepoužití síly

Mírové operace OSN nejsou násilným nástrojem, ale existuje několik výjimek, za kterých je možné použití síly. Podle článku 2 odst. 4 Charty OSN jsou státy oprávněny sáhnout k vojenské síle proti druhému státu pouze za níže popsaných podmínek:

1. Účastní-li se ozbrojené akce proti útočníkovi na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN dle kapitoly VII Charty OSN
2. Účastní-li se vojenské akce proti útočníkovi v rámci regionální organizace, jež k tomu byla Radou bezpečnosti OSN zmocněna
3. Při výkonu práva individuální nebo kolektivní sebeobrany proti ozbrojenému útoku druhého státu dle článku 51 Charty OSN¹²

Pojem sebeobrana zahrnuje i odpor proti pokusům silovými prostředky zabránit mírové operaci ve výkonu jejích povinností v rámci mandátu Rady bezpečnosti OSN. Aktivním použitím síly na obranu mandátů se mírovým operacím OSN

¹¹Principles of peacekeeping. United Nations Peacekeeping Operations [online]. Copyright © [cit. 17.09.2022], s. 32-33 Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf

¹² MASTNÝ, Václav. Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného II. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, s.60. ISBN 978-80-7251-230-0.

podářilo zlepřit bezpeãnostnř situaci a vytvořit přřznivějšř prostředí pro budování míru v zemřích svěho nasazenř. Můžeme se setkat se zãměnou udržení míru (peace-keeping) a vynucení míru (peace-enforcement) podle kapitoly VII Charty OSN. Udržení míru umožňuje použitř síly na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN, který je v souladu s cíli a zásadami Charty OSN. Vynucení míru nevyžaduje souhlas stran konfliktu a takto uplatněné použitř síly musí být prováděno v souladu s mezinárodnřm právem a respektem k právům a suverenitě států, na které se toto použitř vztahuje. Takové použitř síly by mělo být pouze krajním řešenřm v přřpadě, že byly vyãerpány všechny ostatnř metody.¹³

Mřrové operace Organizace spojených národů bývají často rozmřstěny v oblastech, ve kterých působř milice a zloãinecké gangy, které se mohou aktivně snažit naruřit mřrový proces a mohou představovat hrozbu pro civilnř obyvatelstvo. Pro tyto přřpady mají mřrové operace mandáty udělené Radou bezpečnosti OSN, které je opravňují k použitř všech nezbytných prostředků k odraženř násilných pokusů o naruření procesu obnovy stability a bezpečnosti, k ochraně civilistů přřed bezprostřednř hrozbou fyzického útoku a k pomoci vnitrostátnřm orgánům při udržování veřejného pořádku. Použitřm síly se mřrovým operacřm OSN podařilo při obraně mandátů zlepřit bezpeãnostnř situaci a vytvořit přřznivé prostředí pro dlouhodobějšř budování míru v zemřích, kde jsou nasazeny.¹⁴

Použitř síly by mělo být poslednřm řešenřm v přřpadě, kdy byly vyãerpány všechny jině způsoby o nenásilné vyřeření situace. Cřlem použitř síly by mělo být odradit subjekty, které by mohly naruřit mřrový proces a ohrozit civilisty, od dalřřho násilř. Použitř síly by mělo být přřsné, přřměřené a nezbytné k dosaženř požadovaného účinku a v souladu s mandátem mise. Při použitř síly je třeba zohlednit faktory, jako jsou schopnosti mise, vnřmání veřejnosti, humanitárnř dopad, ochrana sil, bezpečnost a ochrana personálu a dopad takového použitř síly na souhlas s misř.

¹³Principles of peacekeeping. United Nations Peacekeeping Operations [online]. Copyright © [cit. 29.07.2022]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf

¹⁴ Principles of peacekeeping. United Nations Peacekeeping Operations [online]. Copyright © [cit. 29.07.2022]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf, str. 34

Použití síly by mělo být zaměřeno především na odrazení násilí a k ochraně civilistů, nikoli na porážku nepřátelských sil.¹⁵

2. SEBEOBRANA

Během druhé světové války došlo k obrovské devastaci jak materiálního, tak lidského potenciálu. Válka si vyžádala obrovské množství obětí a zničila celá města a oblasti. Například v Evropě bylo mnoho měst zcela zničeno bombardováním a po válce trvalo několik desetiletí, než se podařilo obnovit infrastrukturu a ekonomický růst. Toto období bylo jedním z nejtemnějších v dějinách lidstva a vytvořilo naléhavou potřebu zabránit dalším vojenským konfliktům. To vedlo k vytvoření Organizace spojených národů jako mezinárodního uskupení pro udržování míru a bezpečnosti v celosvětovém měřítku.

Zákaz použití síly byl stanoven v článku 2 odst. 4 Charty OSN jako prostředek k omezení jejího jednostranného používání. V souladu s Chartou OSN jsou povoleny pouze dvě výjimky ze zákazu použití síly. Jde o použití síly v sebeobraně v souladu s článkem 51 Charty OSN a použití síly povolené Radou bezpečnosti OSN dle kapitoly VII Charty OSN. V souladu s právem na sebeobranu podle článku 51 Charty OSN má ohrožený stát právo na sebeobranu v případě skutečného ozbrojeného útoku. Avšak pokud nedojde k přímému ozbrojenému útoku, je nezbytné, aby Rada bezpečnosti OSN určila povahu hrozby a případně schválila konkrétní opatření reagující na danou hrozbu. V takovém případě ohrožený stát nemůže podniknout ozbrojenou akci bez schválení Rady bezpečnosti OSN, protože by to bylo nezákonné.

Státy, které využijí institut sebeobranu v souladu s článkem 51 Charty OSN, mají podle jeho znění v případě ozbrojeného útoku přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti OSN neučiní opatření potřebná k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. To znamená použít přiměřenou sílu, pokud došlo k napadení státu cizí ozbrojenou silou. Využití

¹⁵ Principles of peacekeeping. United Nations Peacekeeping Operations [online]. Copyright © [cit. 18.9.2022]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf. Str. 35

vojenské síly je však připuštěno pouze do doby, dokud Rada bezpečnosti OSN neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Rada bezpečnosti OSN musí být o opatřeních učiněných při výkonu práva sebeobranu neprodleně vyrozuměna.¹⁶ V posledních několika dekádách se v souvislosti s použitím práva na sebeobranu setkáváme čím dál častěji se sebeobranou definovanou jako preemptivní či preventivní. Neexistuje jednotná univerzální definice rozdělení sebeobranu, často není preventivní sebeobrana rozlišována od preemptivní, někdy se uvádí navíc sebeobrana anticipativní a někteří autoři jednu od druhé ani nerozlišují. Některé státy toto sporné a v mezinárodním právu nezakotvené členění sebeobranu využívají a pod záštitou ochrany svých zájmů nasazují své ozbrojené síly vůči jiným státům. Při tom argumentují právě článkem 51 Charty OSN, tedy právem na sebeobranu.

Důležitým rysem článku 51 Charty OSN je právo použít sílu v kolektivní sebeobraně. Aby bylo možné odrazit ozbrojený útok nepřítele, je umožněno státu připojit se k ostatním jako partner v bezpečnostní alianci. Jedná se o spolupráci několika států za účelem posílení jejich bezpečnosti. Použití síly v kolektivní sebeobraně je však vázáno na povinnost napadeného státu výslovně prohlásit, že byl napaden a požádat o pomoc.

2.1.PREVENTIVNÍ A PREEMPTIVNÍ SEBEOBRAA

Udržování míru (peace-keeping) se vyvinulo ze snahy vyhnout se vynucování míru (peace-enforcement) popsanému v kapitole VII Charty OSN. Změny v mezinárodním prostředí, včetně rozvoje nových bezpečnostních hrozeb, kladou větší tlak na úpravu mezinárodního práva týkajícího se použití síly. V souvislosti s tím se objevují názory na uvolnění zásady zdržení se použitím síly, která je základem mezinárodního práva a Charty OSN. V poslední době se stále více stírá rozdíl mezi preventivní či preemptivní sebeobranou a vynucováním míru. Tyto změny vyvolávají diskuze o nutnosti aktualizovat normy mezinárodního práva a zvážit možnost většího zapojení sebeobranu při řešení mezinárodních konfliktů.

¹⁶ OSN Česká republika – Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. [online]. Copyright ©D [cit. 18.9.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

Někdy jsou vojenské operace pod záštitou OSN prezentovány jako mírové operace, avšak některé státy je využívají jako záminku pro svou vlastní sebeobranu. Přesto jsou tyto operace legální, protože byly schváleny Radou bezpečnosti OSN. Je důležité dodržovat rozdíl mezi pomý mírová operace a sebeobrana, aby se nevytratila důvěra v mezinárodní právo a nevznikla tak rizika nekontrolovaného použití vojenské síly a následného chaosu. I když existují nesouhlasné hlasy v mezinárodním společenství, některé státy se snaží postupně začleňovat koncept preemptivní a preventivní sebeobranu do mezinárodního práva. Tento proces musí být bedlivě sledován a hodnocen a musí být v souladu s mezinárodními právními normami, aby se zajistilo, že je sebeobrana používána jen v souladu s mezinárodním právem.

Uznání by znamenalo přiznat státům právo jednostranně použít sílu proti jiným státům či nestátním aktérům na základě vlastního vnímání hrozby. Větší prostor pro takový způsob sebeobranu by zcela oslabil zákaz použití síly podle mezinárodního práva, čímž by výklad Charty OSN prakticky ztratil hodnotu. Ve skutečnosti by potom neexistovalo jasné rozlišování mezi obrannou a útočnou silou. V tomto případě je reálná hrozba, že právo sebeobranu bude státy zneužíváno místo k obranným účelům pro odstranění nepřátelských vlád a sledování jejich strategických cílů.

V rámci výkladu pojmu sebeobrana může docházet k nejasnostem a odlišným interpretacím, což může vést k různým postupům států. Jedním z takových příkladů je Národní bezpečnostní strategie Spojených států amerických.

Preemptivní sebeobrana se vykládá jako použití síly, které směřuje k odvrácení bezprostřední hrozby s cílem předejít přímo hrozícímu a bezprostřednímu nebezpečí ozbrojeného útoku, který vzhledem k okolnostem v přítomnosti nastane. Podmínka použití síly je zde závislá na jasném a bezprostředním nebezpečí, přičemž schopnost odrazit útok není bez použití síly možná. Důkazní břemeno těchto jmenovaných kritérií je na bránícím se státu. Pojem preemptivní sebeobranu se může v mezinárodním právu vyskytovat jako názor některých autorů, nikoliv však jako univerzálně uznávaná definice. Tito autoři se opírají o formulaci amerického ministra zahraničí Daniela Webstera v souvislosti s případem Caroline. Některé státy se na ní odvolávají ve snaze ospravedlnit

použití síly, avšak na mezinárodní úrovni existuje rozsáhlá diskuze o tom, zda a za jakých podmínek je tento koncept v souladu s mezinárodním právem. Zároveň je důležité zdůraznit, že i v případě, že jsou podmínky preemptivní sebeobrany splněny, musí být každé použití síly posouzeno individuálně a v souladu s dalšími právními normami. Pokud takové použití síly není v souladu s těmito normami, je považováno za nezákonné.

Preventivní sebeobrana je forma sebeobrany spočívající v použití síly, které směřuje k odvrácení hrozby vzdálenější a k předcházení pouze potenciálnímu a očekávanému ozbrojenému útoku, ke kterému by s největší pravděpodobností v budoucnu došlo. Cíle této sebeobrany je snaha státu zamezit již ve vývoji prostředků, kterými by potenciální protivník v budoucnu bránící se stát mohl ohrozit. Počítá se s tím, že protivník doposud bezprostředně stát neohrožuje, ale existuje obava, že v rámci svých aktivit a schopností tak s delším časovým horizontem učiní. Preventivní obrana je na základě platných právních norem považována za protiprávní.¹⁷

Zrod definice preemptivní sebeobrany

Základní pravidlo preemptivní sebeobrany vychází z případu Caroline z roku 1837. Tehdejší kanadská provincie Horní Kanada se vzbouřila proti britské nadvládě. Rebelové, zastoupeni převážně francouzsky mluvícími obyvateli Kanady, obsadili ostrov Navy Island poblíž hranic Spojených států amerických, který využívali jako základnu pro útoky na britské námořnictvo. Rebelové byli podporováni Spojenými státy americkými, které rebely rovněž zásobovaly. Podpora Spojených států amerických byla vykonávána prostřednictvím lodi Caroline, s jejíž pomocí byly vzbouřencům dopravovány zásoby a posily. V prosinci 1837 se britské síly rozhodly napadnout loď Caroline. Loď ale kotvila na území Spojených států amerických. Britové se i přesto rozhodli útok provést, loď zničili a při tomto zahynulo i několik členů její posádky.

¹⁷ KEBLUŠEK, Andrej. Postoj Spojených států amerických k mezinárodnímu právu-Bushův unilateralismus[online]. Praha, 2012, s.50-53. [cit. 19.9.2022]. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Katedra mezinárodního práva veřejného. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan Kuklík. Dostupné z: <https://theses.cz/id/vewp16/>.

Vzhledem k tomu, že k útoku došlo na území Spojených států amerických, podalo americké ministerstvo zahraničních věcí proti postupu Britů stížnost. Vysvětlení ze strany Britské strany znělo tak, že se jednalo o sebeobranu. Americký ministr zahraničí Daniel Webster v roce 1841 zaslal dopis, ve kterém byl poprvé definován pojem preemptivní sebeobrana. Podle Webstera musí dokázat stát zaštiťující se sebeobranou nezbytnost této sebeobrany, naléhavou a nepřekonatelnou, neponechávající žádnou možnost volby prostředků a žádný okamžik k úvaze. Velká Británie tuto definici přijala. Někteří další autoři dodnes obhajují, že vymezené principy nezbytnosti, neodkladnosti a proporcionality se staly základními pilíři posuzování preemptivní sebeobrany a její zákonnost lze podle těchto kritérií vykládat.¹⁸

2.2.ZÁSADY LEGITIMNÍ SEBEOBRANY

2.2.1.NUTNOST

Zásada nezbytnosti vyžaduje, aby byly vyčerpány všechny rozumné alternativy k použití síly. Během probíhajícího útoku se obecně projevuje nedostatek možností. Nicméně situace, které vedou k preventivní obranné operaci, budou pravděpodobně mnohem méně jednoznačné. Není vůbec jasné, jaký je stupeň jistoty toho, zda hrozba skutečně vyústí v útok. Použití síly je nejpřísnější formou sankce, která je dostupná v mezinárodních vztazích, a v případě domněnky hrozby musí být její pravděpodobnost mimořádně vysoká, než bude vůbec vhodné provést preventivní opatření. V případě, že situace pouze ohrožuje mír, správným řešením je postoupení věci Radě bezpečnosti OSN či uvalení diplomatických nebo ekonomických sankcí. O obranné akci mimo rámec Rady bezpečnosti OSN lze hovořit pouze za situace, kdy je téměř jisté, že se útok uskuteční a hrozba takového útoku je bezprostřední. Pokud si stát přeje jednat preventivně, pak musí být nade vše pochybnost jasné, že jakákoliv akce, kterou by podnikl, by byla při odvrácení hrozby neúspěšná, nebo musí být stejně jasné, že by Rada bezpečnosti OSN v nastalé situaci nejednala. Pokud by tedy diplomatické,

¹⁸ Abraham D. Sofaer, On the Necessity of Pre-emption, *European Journal of International Law*, Volume 14, Issue 2, 1.4.2003, str. 214-220 [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ejil/14.2.209>

ekonomické a další jiné způsoby sankčních opatření mohly předejít hrozícímu útoku, použití obranné síly by bylo porušením článku 2 odst. 4 Charty OSN.¹⁹

2.2.2.PŘIMĚŘENOST

Zásada přiměřenosti omezuje jakoukoli akci na takovou, jaká je nezbytná k poražení probíhajícího útoku nebo k odvrácení nebo zabránění budoucímu útoku. Často se tento princip mylně vysvětluje tak, že velikost a rozsah obranné akce nesmí překročit rozsah útoku. V takovém případě by mohl stát ztratit schopnost účinně se bránit, protože by mohl potřebovat k odvrácení útoku mnohem větší sílu, než která hrozí. Prostředky využitě při výkonu sebeobrany nesmí být zjevně v nepoměru původní hrozbě a slouží pouze a jen k odvrácení útoku.

V rámci mezinárodního humanitárního práva musí napadený stát v sebeobraně dodržovat zásady nezbytnosti, přiměřenosti a proporcionality. Legitimní vojenské cíle jsou dle mezinárodního humanitárního práva jediné cíle, které mohou být v rámci sebeobrany zasaženy. V případě ozbrojeného konfliktu je důležité rozlišovat mezi vojenskými silami a chráněnými osobami jako jsou civilisté, ranění nebo zajatí příslušníci ozbrojených sil. Jsou zakázány útoky, které nerozlišují mezi těmito skupinami. Zároveň je třeba minimalizovat případné vedlejší škody.²⁰ Povaha sebeobrany se neřídí povahou útoku, či v případě preventivní sebeobrany nadcházejícím útokem.

2.2.3.BEZPROSTŘEDNOST

Případ Caroline přinesl definici preemptivní sebeobrany, který poměrně jasně nastavuje podmínky použití síly v sebeobraně, ve které zmiňuje spojení „neponechávající žádnou možnost volby prostředků a žádný okamžik k úvaze“, kde zcela jasně zavádí podmínku, podle které lze obrannou sílu použít pouze

¹⁹ AKANDE, Dapo and Thomas LIEFLÄNDER, 2013. Clarifying Necessity, Imminence, and Proportionality in the Law of Self-Defense. *American Journal of International Law* [online]. B.m.: Cambridge University Press, vol. 107, no. 3, pp. 563–570. [cit. 16.10.2022] Dostupné z: <https://doi.org/10.5305/amerjintlaw.107.3.0563>

²⁰ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2. doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. s. 162-163. ISBN 978-80-87284-73-5.

v době, kdy se chystá útok. Existují dvě okolnosti, za kterých může stát uplatnit právo na použití síly jednostranně, aby odstranil hrozbu.

První okolností je použití síly v reakci na ozbrojený útok. Ozbrojeným útokem lze podle definice Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii rozumět uchýlení se k ozbrojené síle mezi státy nebo déletrvajícím ozbrojené násilí mezi vládní autoritou a organizovanými ozbrojenými silami či mezi takovými skupinami uvnitř jednoho státu.²¹ Tato definice výrazně rozšiřuje dříve zažité pojetí ozbrojeného konfliktu, jakožto použití ozbrojené síly pomocí vojenských prostředků jednoho státu proti druhému. Ozbrojený útok tak nemusí nutně provést pouze stát, ale i nestátní subjekt, např. teroristická skupina. V případě, že bránící stát úspěšně odrazí a zastaví útočníka, musí zastavit operace vykonávané v sebeobraně a v případě se stáhnout z okupovaného teritoria.

V argumentech ve prospěch své preventivní obranné strategie z roku 2002 Spojené státy americké uvádí, že povaha válčení se dramaticky vyvinula. V současné době jsou prostředky válčení takové, že porážka nebo přinejmenším zničující rána může nastat téměř okamžitě a s příchodem terorismu se útočník stává čím dál hůře postižitelný. Striktní omezení preemptivní sebeobrany se tedy jeví jako nedostačující. Provést obranné operace proti teroristické skupině dlouho před plánovaným útokem takové skupiny může být nutné, protože existuje velká pravděpodobnost, že před útokem již nebude jiná příležitost jej odvrátit.²²

2.3. SEBEOBRANA V NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGII USA

Do popředí se preemptivní sebeobrana dostala především díky teroristickým útokům z 11. září 2001 na USA. Spojené státy americké se v reakci na tento útok odvolávaly na právo sebeobrany, které v jejich podání vyústilo v rozsáhlou

²¹ VÍŠEK, Jiří. Realizace mírových operací mezinárodního společenství ve 21. století. Bezpečnostní teorie a praxe © Policejní akademie ČR, s.24, ISSN 1801-8211 pro tištěnou verzi a ISSN 2571-4589 pro online verzi. [online]. Copyright ©w [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2021/04/Realizace-mirovych-operaci-mezinarodniho-spolecenstvi-ve-21.-stoleti.pdf>

²² KOROVECKÝ, Erik. Výjimka ze zákazu použití síly v mezinárodním právu. Karlovarská právní revue, 2011,(3) , s.89-90, ISSN 1801-2191

vojenskou operaci proti světovému terorismu. Dle jejich výkladu je třeba problémy řešit dříve, než se mohou stát bezprostředními na základě možnosti vznikající hrozby.

Tuto koncepci Spojené státy americké zahrnuly do své kontroverzní Národní bezpečnostní strategie ze září 2002. V tomto dokumentu je vyjádřeno, že Spojené státy americké nebudou váhat použít svoji vojenskou sílu k úderům zasazovaným v zájmu ochrany Spojených států amerických, jejich ozbrojených sil v zámoří, a také v zájmu bezpečnosti spojenců.²³ Národní bezpečnostní strategie Spojených států amerických obsahuje výlučně výroky o preempci, pod kterou však zahrnuje jak bezprostřední tak i vzdálenou hrozbu a od všeobecně přijímané definice odlišující preventivní a preemptivní sebeobranu se tak výrazně odchyluje.²⁴ Spojené státy americké při výkladu své strategie spoléhají na tři charakteristiky současného mezinárodního systému. První je vývoj a šíření zbraní hromadného ničení, tedy zbraní jaderných, biologických a chemických. Druhou je vznik tzv. Rogue states („darebáckých států“) a nestátních teroristů. Rogue states je označení, které Spojené státy americké používají již řadu let ke stigmatizaci různých režimů v případě, že nesouhlasí s jejich aktivitami. Třetí je neúčinnost dosavadních metod odstrašování při aplikaci na tyto skupiny. Spojené státy americké tvrdí, že vznik a vývoj těchto tří bodů se spojil a vytvořil mnohem nebezpečnější bezpečnostní prostředí než kdykoli předtím. Podle jejich výkladu může být tedy nutné uskutečnit vojenskou akci, aby se státům nebo nestátním subjektům zabránilo ve vývoji, získávání nebo skutečném použití zbraní hromadného ničení. Ve skutečnosti se mezinárodní terorismus nestal novým fenoménem až po 11. září 2001. Mezinárodní společenství se touto otázkou zabývalo již v roce 1970.²⁵

²³ Vojenské rozhledy - Proměny bezpečnostní strategie USA na počátku 21. století. Vojenské rozhledy - Aktuální [online]. Copyright © 1991 [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/promeny-bezpecnostni-strategie-usa-na-pocatku-21-stoleti>

²⁴ Národní bezpečnostní strategie USA a ČR. [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.dokumenty-iir.cz/PolicyPapers/rkhol2004.pdf>

²⁵ A/RES/25/2625 - 2625 (XXV). Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>

Národní obranná strategie Spojených států amerických obsahuje odkazy na ospravedlnění preventivní sebeobrany v souvislosti s hrozbami, které představují rogue states nebo nestátní teroristé a zbraně hromadného ničení. Dokument uvádí, že Spojené státy americké se již nemohou spoléhat pouze na reaktivní postoj jako v minulosti, a v případě, aby předešly nepřátelským činům, budou Spojené státy americké v případě potřeby jednat preventivně.²⁶

Z tohoto vyplývá, že Spojené státy americké si při výkladu své strategie nárokují ještě širší právo v oblasti sebeobrany, než je pojednáno v případě Caroline. V rozporu s pojetím případu Caroline, že nutnost jednat v sebeobraně musí být okamžitá, zdrcující, bez možnosti volby prostředků a bez okamžiku uvážení, se dokument Národní obranné strategie zmiňuje o podnikání předběžných opatření k obraně bez jistoty ohledně místa a času nepřátelského útoku, což v mezinárodním právu nemá absolutně žádnou oporu.

Spojené státy americké argumentují, že stará pravidla o použití síly musí být přepracována tak, aby odpovídala současnému globálnímu prostředí. Dosud používané prostředky k odstrašování dle Spojených států amerických nejsou funkční proti teroristickému nepříteli, jehož taktika je ničení a zaměřování se na nevinné.

Výše popsané podporuje nebezpečnou představu o tom, že státy by si takto mohly svobodně jednat mimo rámec OSN pokaždé, kdy se cítí být ohroženy. Spojené státy americké svou strategií prakticky vykonávají právo sebeobrany nejen proti bezprostřední hrozbě, ale také proti hrozbě vzdálenějšího časového charakteru.

2.4.STÁVAJÍCÍ MECHANISMUS PRO POUŽITÍ SÍLY

I přes tvrzení Spojených států amerických existuje v systému Rady bezpečnosti OSN dostačující prostředek k řešení současných teroristických hrozeb. Pokud existuje reálná hrozba a alternativní opatření jsou buď neúčinná nebo nedostupná, Rada bezpečnosti OSN má pravomoc povolit a velmi pravděpodobně povolí použití síly k řešení této hrozby. Riziko, že by některý ze stálých členů Rady

²⁶ Strategie národní bezpečnosti USA. [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/12986.html>

bezpečnosti OSN uplatnil své právo veta v případě teroristické hrozby, je velice malá.

Rada bezpečnosti OSN má pravomoc schválit preventivní vojenskou akci. Pokud Rada bezpečnosti OSN rozhodne o existenci porušení nebo ohrožení míru podle článku 39 Charty OSN, má možnost povolit vojenskou akci v souladu s ustanovením článku 42 Charty OSN. Článek 39 Charty OSN reaguje nejen na incidenty, které již nastaly, ale i v budoucnosti hrozící. To vyplývá z odkazu článku 39 Charty OSN: „Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.“

Ze slovního spojení „ohrožení míru“ a „porušení míru“ lze odvodit, že pravomoc Rady bezpečnosti OSN není omezena pouze na možnost povolit použití síly proti hrozbě bezprostředního útoku, ale může povolit použití síly i proti časově vzdálenějším hrozbám, o kterých se zmiňuje Národní bezpečnostní strategie Spojených států amerických.

Rada bezpečnosti OSN může navíc zasáhnout i vůči hrozbám nestátních aktérů, kam řadíme teroristické skupiny. To dokazuje například rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1333 z prosince 2000 (anglicky „Resolution 1333 (2000) Adopted by the Security Council at its 4251st meeting, on 19 December 2000“) týkající se sankcí vůči Usámovi bin Ládínovi a jeho blízkému okolí.²⁷

OSN má k dispozici pro řešení hrozeb celou řadu nástrojů, které zahrnují různé sankce, včetně ekonomických embarg nebo inspekcí. Mohou nastat situace, kdy bude i přesto vážná hrozba přetrvávat, přestože se jí snažilo mezinárodní společenství odvrátit nenásilnými prostředky. Pokud existuje jasný důkaz o hrozbě teroristického útoku a ostatní alternativní řešení selhala, Rada bezpečnosti OSN by s největší pravděpodobností povolila použití preventivní síly. Oproti jednostranné akci preventivní sebeobranu poskytuje OSN účinnou

²⁷ Security council resolution 1333 (2000) (S/RES/1333). (2000). [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/806/62/pdf/N0080662.pdf?OpenElement>

mezinárodní spolupráci a zároveň má jednání pod její záštitou zcela jistě mnohem větší důvěryhodnost než akce vedená samotnými Spojenými státy americkými. Akce pod záštitou OSN také přitáhnou mnohem větší mezinárodní podporu, než by bylo možné získat jiným způsobem. Na celém světě existují státy, které by z politických důvodů nepodpořily akce Spojených států amerických, nicméně podpořily by akce, do kterých by byla zapojena OSN. Vzhledem k tomuto se jeví vytváření práva na preventivní sebeobranu Spojených států amerických zbytečné.

Jednostranným využíváním preventivní sebeobranu by navíc mohlo dojít k oslabení použití síly podle mezinárodního práva, a tím tak ke snížení hodnoty Charty OSN. Hrozí to, že by v praxi docházelo ke stírání rozdílů mezi obrannou a útočnou silou.

3.INTERVENCE V AFGHÁNISTÁNU

Afghánistán se do širokého povědomí celého světa dostal právě díky 11. září 2001. Ten den 19 radikálů spojených s islámskou extrémistickou skupinou al-Káida uneslo čtyři letadla, s pomocí nichž provedli útoky proti cílům ve Spojených státech amerických. První z unesených letadel společnosti American Airlines ráno v 8:45 hodin narazilo do severní věže Světového obchodního centra v New Yorku. Dalších 18 minut se událost považovala za nehodu, dokud do jižní věže Světového obchodního centra nenarazilo druhé letadlo.

Krátce po nárazech letadel v New Yorku narazilo třetí letadlo do budovy Ministerstva obrany Pentagonu ve Washingtonu. Poslední z unesených letadel svého cíle nedosáhlo z důvodu vzpoury pasažérů na palubě, kteří již ze sdělovacích prostředků znali úmysly únosců letadla. Letadlo nakonec dopadlo na pole v Západní Pensylvánii.

V troskách letadel, zhroucených a poničených budov nakonec zemřelo téměř 3000 osob.

Téhož dne večer přednesl tehdejší prezident Spojených států amerických George Bush televizní projev, ve kterém mimo jiné odkázal na případnou vojenskou reakci: „Probíhá pátrání po těch, kteří stojí za těmito zlymi činy. Nasměřoval jsem všechny zdroje našich zpravodajských služeb a komunit pro vymáhání práva, aby našly

zodpovědné osoby a postavily je před soud. Nebudeme dělat rozdíly mezi teroristy, kteří tyto činy spáchali, a těmi, kteří je ukrývají.“²⁸

V reakci na útoky Spojené státy americké intenzivně hledaly viníka. Vyšetřovatelé FBI jako jednoznačného pachatele označili právě teroristickou organizaci Al-Káida, v jejímž čele stál Usáma bin Ládín.

Rada bezpečnosti OSN v návaznosti na to přijala hned druhý den po útocích rezoluci č. 1368/2001, ve které uznává přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu v souladu s Chartou OSN a teroristické útoky označila za hrozbu mezinárodního míru a bezpečnosti, odsoudila vládu Tálíbánu, protože Afghánistán se pro al-Káidu stal útočištěm a ta na jeho území vybuďovala svou základnu a výcvikové tábory pro své teroristy. Zároveň vyslovila své odhodlání bojovat proti hrozbě terorismu v souladu s Chartou OSN všemi dostupnými prostředky. Výše zmíněnou rezolucí OSN označila terorismus jako hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost, čímž umožnila rozhodovat v souladu s článkem 41 a 42 Charty OSN o opatřeních, která mají být vykonána k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Zároveň tím Rada bezpečnosti OSN poprvé schválila právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu proti nestátnímu subjektu, a nikoliv proti státu.

OSN již v rezoluci Rady bezpečnosti č. 1267 z roku 1999 označila Usámu bin Ládína jako nebezpečného teroristu, vyjádřila lítost nad tím, že Tálíbán mu umožňuje skrývat se v Afghánistánu, a Tálíbán vyzvala k tomu, aby jej neprodleně vydal příslušným úřadům.²⁹

Hned druhý den po útocích zareagovala i Organizace Severoatlantické smlouvy, která poprvé od svého vzniku uplatnila článek 5 Severoatlantické smlouvy, a tím zavázala své členy, aby v reakci na útoky stáli po boku Spojených států amerických. Pomoc podle článku 5 Severoatlantické smlouvy na počátku

²⁸ BUSH, George W. Statement by the President in His Address to the Nation. [online]. 2001 [cit. 19. 1. 2023]. Dostupné z: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html>

²⁹ EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2 ,str. 180

zahrnovala dvě operace. První operace s názvem Eagle Assist se odehrávala ihned po útocích, kdy Spojené státy americké požádaly Organizaci Severoatlantické smlouvy o kontrolu svého vzdušného prostoru, k čemuž Organizace Severoatlantické smlouvy vyslala letouny Avacs, které jsou schopny monitorovat vzdušný prostor a zajistit včasnou výstrahu. Účelem této operace bylo předejít dalším potenciálním útokům. Cílem druhé operace, kterou Organizace Severoatlantické smlouvy spustila na základě článku 5 Severoatlantické smlouvy, byla protiteroristická operace ve Středozemním moři.

Spojené státy americké požadovaly přímou reakci na útoky, které podle nich nemohly zůstat bez odezvy. Požadovaly po vládě Tálibánu zakročení proti al-Káidě a vydání Usámy bin Ládina. Tálibán však požadavky Spojených států amerických odmítal s tím, že neexistuje dostatek důkazů pro to, že útoky má na svědomí Usáma bin Ládin. V pozdější fázi jednání byl vůdce Tálibánu ochotný za jistých podmínek vydat Bin Ládina do Pákistánu s tím, ať se prokáže jeho účast na útocích, avšak Spojené státy americké tento postup zamítly. Samotný Bin Ládin svou účast na útocích odmítal.³⁰

Několik dní po událostech schválil Kongres Spojených států amerických přípravu na odvetné akce po útocích z 11. září, zadržení viníků těchto útoků a dostání je před spravedlnost. Dne 17. září pověřil americký prezident George Bush Ústřední zpravodajskou službu, aby zahájila operaci v Afghánistánu proti al-Káidě a jejímu spojenci – vládě Tálibánu. Americká armáda dne 7. října 2001 zahájila operaci Enduring Freedom. Tentýž den Spojené státy americké Radě bezpečnosti OSN v dopise oznámily, že zahájily vojenskou operaci v Afghánistánu. Současně s tím zahájily Spojené státy americké bombardování pozic Tálibánu, které o dva dny později přešlo v pozemní útoky.³¹

³⁰ USA chtějí činy, ne jednání. iDNES.cz [online]. 2001 [cit. 19. 1. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/usa-chteji-ciny-ne-jednani.A010915_201426_zahranicni_has

³¹ KRULÍK Oldřich. Zpráva komise Kongresu o teroristických útocích z 11. září 2001. Obrana a strategie, [online]. 2004 [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2004/1-2004/zprava-komise-kongresu-o-teroristickyh-utocich-z-11-zari-2001.html>

3.1.CÍLE

Hlavním a bezprostředním cílem operace v Afghánistánu byla odplata za útoky z 11. září 2001. V reakci na útoky byly Spojené státy americké a jejich spojenci rozhodnutí jednat s maximální silou a odhodláním. Útoky byly považovány za neodpuštělný akt vůči americkému národu a Spojené státy americké se rozhodly, že nemohou připustit, aby se něco takového stalo znovu. Proto se zavázaly, že použijí všechny dostupné prostředky a zdroje, aby zničily teroristickou síť al-Káida a zajistily, aby teroristé nemohli naplánovat další takové útoky na americké území nebo americké občany kdekoli ve světě. Tyto útoky byly vnímány jako útok na samotný základ demokracie a svobody a Spojené státy americké byly odhodlány učinit všechno, co bylo nutné, aby zajistily, že takové útoky už nikdy nebude možné provést.

Jedním z hlavních cílů vojenské intervence v Afghánistánu bylo tedy potlačení sítě al-Káida. Tento cíl měl několik klíčových prvků. Za prvé to bylo zničení sídla al-Káidy, za které byla považována oblast Tora Bora. Dále zabití nebo zabití vedoucích členů al-Káidy, kteří byli považováni za hlavní motivační sílu a řídicí centrum této sítě. Zároveň byli považováni za hlavního pachatele útoků z 11. září 2001 a je jim přičítáno mnoho dalších teroristických útoků, jako například útoky na americké ambasády v Keni nebo Tanzanii v roce 1998. Dalším úkolem bylo rozprášení a zničení celé sítě al-Káidy, což zahrnovalo její vedení i ostatní pobočky po celém světě. Tento cíl zahrnoval i zákroky proti finančním zdrojům al-Káidy, zničení jejich základen, zabránění přístupu k technologiím a zdrojům, které by mohla použít k dalším teroristickým útokům, a zajištění, aby se vůdci skupiny nemohli dále scházet a koordinovat útoky. Následnými cíli bylo zajištění bezpečnosti v oblastech, kde al-Káida sídlila a získání co nejvíce informací o této síti, jejich plánech a členech, aby se mohlo pokračovat v boji proti terorismu.

Vojenská intervence v Afghánistánu byla součástí této snahy a cílem bylo svrhnout vládnoucí režim Tálibánu, který poskytoval al-Káidě v Afghánistánu útočiště, a tím zajistit, aby teroristické síť nemohly plánovat a provádět teroristické útoky.

Jako další cíl zajištění bezpečnosti v oblastech, kde al-Káida sídlila, se využívalo několika strategií a nástrojů, které byly navrženy tak, aby posílily budoucí

afghánskou vládu a její schopnost udržovat stabilitu a bezpečnost v zemi. Tyto aktivity zahrnovaly výcviky a vybavení nově zformovaných afghánských bezpečnostních sil, výcvik afghánských armádních jednotek a policie a dodání výzbroje a technického vybavení, aby tyto složky mohly účinně bojovat proti terorismu.

K zajištění bezpečnosti měla napomáhat justice a vnitřní bezpečnostní systém. Bylo potřeba začít s výstavbou objektů soudů a věznic, podporou pro výcvik soudců a prokurátorů a s rozvojem bezpečnostních složek jako je policie.

K zajištění bezpečnosti a stability v zemi měla sloužit podpora vládních institucí a infrastruktury, což zahrnovalo například výstavbu škol nebo nemocnic.³²

Aby se mohlo správně zasáhnout proti al-Káidě, bylo třeba získat co nejvíce informací o této teroristické organizaci. Tyto informace zahrnovaly údaje o členech, vedení, finančních tocích, plánech a cílech al-Káidy a byly klíčové pro úspěšnou realizaci ostatních cílů. Tyto informace byly získávány prostřednictvím různých zdrojů, jako jsou tajné služby, vojenské zpravodajské služby a bezpečnostní agentury. Všechny tyto zdroje pracovaly společně na získání informací pomocí výslechů zajatců, špionáže a dalších zpravodajských metod.

3.2.PRÁVNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Je široce uznáváno, že vést vojenskou operaci v Afghánistánu po 11. září 2001 umožnila Spojeným státům americkým rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 z roku 2001(anglicky „Resolution 1368 (2001) Adopted by the Security Council at its 4370th meeting, on 12 September 2001“). Tato rezoluce vycházela z článku 51 Charty OSN, který umožňuje členským státům bránit svou suverenitu použitím síly. Rezoluce taktéž uznávala právo Spojených států amerických bránit svou zemi před dalšími útoky a podpořila mezinárodní spolupráci v boji proti terorismu.³³

³² ŠUPOVÁ, Kateřina. KRAUS, Josef. Mise UNAMA v Afghánistánu. Obrana a strategie, [online]. 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2021/2-2021/clanky/mise-unama-v-afghanistanu.html>

³³ OSN. Security Council. Resolution 1368. S/RES/1368. 12. září 2001 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement>

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1373 (anglicky „Resolution 1373 (2001) Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001“), která byla přijata následně, ustanovila mezinárodní koalici a vyzývala členské státy, aby podnikly nezbytné kroky k boji proti terorismu, jako je koordinace mezinárodního vyšetřování a zajištění odpovědnosti za útoky, zákaz financování terorismu a zákaz převozu zbraní pro teroristické skupiny. Následně obě tyto rezoluce vyzývaly k mezinárodní spolupráci a podpoře pro nově ustavenou afghánskou vládu, která měla za úkol stabilizovat situaci v zemi a podpořit budoucí mír a bezpečnost.³⁴

Obě rezoluce se zabývají bojem proti terorismu, nicméně žádná konkrétní pasáž v nich obsažená neuvádí povolení vojenského zásahu v Afghánistánu. V odstavci 5 rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 se uvádí: „Každý stát má právo samostatně nebo společně s jinými státy v použití síly, jak umožňuje článek 51 Charty OSN, bránit svou suverenitu před teroristickými útoky.“ Článek 51 Charty OSN umožňuje členským státům OSN, aby se bránily proti útoku a zahájily opatření k obraně svého území, přičemž útoky z 11. září 2001 byly vnímány jako útok na Spojené státy americké.

V odstavci 1 rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1373 z roku 2001 se uvádí, že členské státy „se zavazují k okamžitému a účinnému potlačení všech forem terorismu“ a v odstavci 2, že „každý stát se zavazuje podniknout všechny nezbytné kroky k tomu, aby zabránil na svém území pobytu osob, které jsou podezřelé z teroristických činů.“ Výklad těchto odstavců se považuje za dostatečný k vedení vojenské operace proti teroristickým skupinám, které se nacházejí v zemích, jako je Afghánistán.

3.3.PRŮBĚH

3.3.1.ENDURING FREEDOM

Dne 7.října 2001 zahájily Spojené státy americké útok na Afghánistán v rámci již zmíněné operace Enduring Freedom. V počátečních dnech provedla americká

³⁴ OSN. Security Council. Resolution 1373. S/RES/1373 . 29.září 2001 [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/pdf/N0155743.pdf?OpenElement>

armáda s podporou Velké Británie bombardovací kampaň prostřednictvím vojenských letounů a dalších vojenských prostředků, které byly cíleny na strategické cíle Tálibánu a al-Káidy. To byly především letecké základny, muniční sklady a komunikační centra. Budoucí podporu operaci přislíbily Austrálie, Kanada, Francie a Německo.

V průběhu října až do 9. prosince 2001 se Spojené státy americké snažily najít a získat spojence v Afghánistánu, kteří by jim pomohli získat kontrolu nad zemí. Tyto snahy zahrnovaly využití sil Pákistánu a afghánských povstalců, kteří již proti Tálibánu bojovali.

Využití Pákistánských vojenských sil bylo složité. Pákistán byl v té době v komplikované situaci, protože Tálibán byl jeho spojencem a zároveň se jednalo o region, kde měl Pákistán značnou sféru vlivu. Pákistán do této doby pomáhal Tálibánu s jejich bojem proti afghánským povstalcům, avšak situace po 11. září 2001 zapříčinila tlak ze strany Spojených států amerických ke zrušení této podpory. Pákistán se nakonec rozhodl změnit svůj postoj a připojit se ke Spojeným státům americkým, kterým poskytl svůj vzdušný a pozemní prostor, což jim umožnilo provádět letecké a pozemní útoky na cíle v Afghánistánu.

V Afghánistánu existovalo v té době několik povstaleckých skupin, které proti Tálibánu i al-Káidě bojovaly. Tyto skupiny seskupené kolem tradičních afghánských klanů byly tvořeny bojovníky tzv. Severní Aliance a etnických paštunských proti Tálibánských sil. Spojené státy americké těmto povstalcům poskytovaly podporu a zázemí v bojích. Využívaly je především jako průzkumné jednotky a zdroj informací o pozicích Tálibánu a al-Káidy. Počáteční fáze zahrnovala kromě leteckých úderů operace asi tisícovky amerických speciálních jednotek, bojovníků Severní aliance etnických Paštunů, kteří se do hlavního města Kábulu dostali již 13. října 2001. První vlna konvenčních pozemních sil dorazila až o dvanáct dní později. Po prohře v Mazáre Šarifu se režim Tálibánu rychle

rozpadá a krátce poté se po ofenzívách koalice a Severní aliance hroutí i ostatní pevnosti Tálibánu.³⁵

Výsledkem úvodních vojenských operací proti Tálibánu a al-Káidě byla jejich porážka a ztráta kontroly nad většinou země. Dne 7. prosince 2001 byl Tálibán sesazen z moci a jeho vůdci uprchli do Pákistánu. Po porážce Tálibánu nastal v Afghánistánu klíčový okamžik vedoucí k zásadním politickým a vojenským změnám v zemi. Začala se formovat nová vláda a politický systém. Mezinárodní koalice v čele se Spojenými státy americkými se spolupodílela na vytvoření Afghánského prezidentského úřadu a rozběhly se procesy ke zlepšování hospodářství a infrastruktury země. Současně s tím byly provedeny kroky k potlačení terorismu a extremismu v Afghánistánu. Mezinárodní koalice a Afghánská vláda spolupracovaly na realizaci operací proti teroristickým skupinám. Tyto operace byly zaměřené na zadržení významných teroristických vůdců a ničení teroristických základů.

V prosinci 2001 vystopovaly zpravodajské a vojenské síly Usámu bin Ládina na místě, kam se strategicky stáhl s bojovníky al-Káidy, do komplexu jeskyní Tora Bora v afghánském pohoří Spīn Ghar jihovýchodně od Kábulu. Během několika týdnů zaútočily americké a spojenecké jednotky na Tora Bora. Po intenzivních náletech a dva týdny trvající bitvě, které zapříčinily několik stovek obětí, nabídla al-Káida příměří. Bin Ládin a mnoho jeho bojovníků uprchlo nestřeženými horskými stezkami do Pákistánu, a to pravděpodobně pouhý den předtím, než afghánské síly zajmulý dvacet jeho zbývajících mužů. Bin Ládinův úspěšný útěk se připisuje nedostatku pozemních jednotek rozmístěných podél potenciálních únikových cest. Další potvrzené americké pozorování bin Ládina se uskutečnilo až o téměř 10 let později v táboře v pákistánském Abbottábádu, kde se vůdce al-Káidy skrýval.³⁶

³⁵ ŠUPOVÁ, Kateřina. KRAUS, Josef. Mise UNAMA v Afghánistánu. *Obrana a strategie*, [online]. 2021 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2021/2-2021/clanky/mise-unama-v-afghanistanu.html>

³⁶ Battle of Tora Bora. *Encyclopædia Britannica*, [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Tora-Bora>

Po pádu Kábulu v listopadu 2001 pozvala OSN hlavní afghánské frakce, především Severní alianci a skupinu vedenou bývalým králem na konferenci do německého Bonnu. Dne 5. prosince 2001 frakce podepisují Bonnskou dohodu. Jednalo se o mezinárodní dohodu, která měla za cíl stanovit politický a bezpečnostní rámec pro budoucnost Afghánistánu po pádu Tálíbanu. Dohoda stanovila, že v zemi bude vytvořeno Interimní vládní shromáždění složené z afghánských představitelů různých etnických, náboženských a politických skupin a které bude mít za úkol sestavit novou vládu a připravit zemi na volby. Dále dohoda stanovila, že klíčovou roli při podpoře a bezpečnosti Afghánistánu budou mít mezinárodní mírové síly. Na Bonnskou dohodu navazuje dne 20. prosince 2001 rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1386, kterou se zřizují Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly (dále jen „ISAF“) pod vedením Organizace Severoatlantické smlouvy.³⁷

Dohoda, údajně dosažená s výraznou diplomatickou pomocí Íránu, protože Írán podporuje frakci Severní aliance, ustanovuje Hamída Karzáiho do čela prozatímní správy a vytváří mezinárodní mírové síly, které mají udržovat bezpečnost v Kábulu.³⁸

3.3.2.ISAF

Na Bonnskou dohodu navazuje 20. prosince rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1386, kterou se zřizují Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly ISAF. Tyto síly byly vyslány do Afghánistánu s cílem podpořit místní bezpečnostní síly a zajistit bezpečnost v Kábulu a jeho okolí, poskytnout podporu při výstavbě nové demokratické vlády v zemi po pádu Tálíbanu, stabilizovat situaci prostřednictvím bojů proti silám Tálíbanu a al-Káidě a poskytovat podporu pro volební procesy, výstavbu infrastruktury a rozvoj základních služeb pro obyvatele. V říjnu 2003 Rada bezpečnosti OSN rozšířila misi ISAF na celé území Afghánistánu. Mise spolupracovala s afghánskou armádou a policií při budování jejich kapacit

³⁷ Afghánistán Šarana (HELI UNIT ISAF) - 3. jednotka | Zahraniční mise AČR. MISE AČR [online]. Copyright © 2023 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-sarana/historie/afghanistan-sarana-heli-unit-isaf---3--jednotka-48204/>

³⁸ BOHÁČ, Artur. Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza. E-Polis, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>

a schopností, aby mohly do budoucna bránit Afghánistán samostatně. Vojenská mise ISAF zahrnovala jednotky ze všech kontinentů, které pracovaly společně s místními bezpečnostními silami. Trvala více než 12 let a od ledna 2015 byla nahrazena misí Resolute support.³⁹

3.3.3.RESOLUTE SUPPORT

Zatímco mise ISAF měla převážně vojenský charakter, operace Resolute support se soustředila na poskytování výcvikových, poradenských a logistických služeb afghánským bezpečnostním silám. V rámci této operace spolupracovalo více než 40 zemí, které poskytovaly afghánským bezpečnostním silám výcvik, vybavení a finanční podporu, aby mohly bojovat proti Tálibánu a dalším teroristickým skupinám. Souběžně s misí Resolute support probíhala mise Freedom's sentinel, prováděná převážně americkými jednotkami, jejímž cílem byl boj proti Tálibánu a dalším teroristickým skupinám a podpora afghánských bezpečnostních sil.⁴⁰ Obě mise skončily stažením koaličních jednotek z Afghánistánu koncem srpna 2021.⁴¹

Během stahování koaličních jednotek v srpnu 2021 převzal Tálibán rychle iniciativu a bez většího odporu afghánských sil začal dobývat většinu Afghánistánu zpět pod svou kontrolu, přičemž 15. srpna 2021 obsadil i metropoli Kábul a vyhlásil vítězství ve válce. Afghánský prezident Ghaní ze země uprchl, většina západních států uzavřela své ambasády a zahájila evakuaci svých občanů. Po téměř 20 letech skončila válka v Afghánistánu.⁴²

³⁹ Spojenecká mise ISAF v Afghánistánu po více než třinácti letech končí. Ministerstvo obrany ČR, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/spojenecka-mise-isaf-v-afghanistanu-po-vice-nez-trinacti-letech-konci-105944/>

⁴⁰ LAMOTHE, Dan. Meet Operation Freedom's Sentinel, the Pentagon's new mission in Afghanistan. The Washington Post, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2014/12/29/meet-operation-freedoms-sentinel-the-pentagons-new-mission-in-afghanistan/>

⁴¹ Resolute Support Mission in Afghanistan. NATO, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_113694.htm

⁴² KRUPKA, Jaroslav. Deset dnů, jež otřásly Afghánistánem: proč Tálibánu stačilo tak málo, co chystá. Deník.cz, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sвета/afghanistan-Tálibán.html

3.4.ÚČASTNÍCI

Zpočátku invaze v roce 2001 se nasazení v Afghánistánu zúčastnily ozbrojené síly Spojených států amerických a Velké Británie. S ustavením mise ISAF se do operací v Afghánistánu zapojilo celkem 46 zemí včetně členů Organizace Severoatlantické smlouvy. Během jednoho roku po spuštění ISAF udržovalo bezpečnost v Kábulu a jeho okolí téměř 5 tisíc příslušníků mise. Během následujících let počet vojáků vzrostl, až v roce 2005 dosáhl 9 tisíc. O rok později mise ISAF pokrývala celý Afghánistán a počet vojáků se zvýšil na 30 tisíc. Počet neustále rostl, až se po roce 2010 vyšplhal na více než 130 tisíc vojáků. Po předání zodpovědnosti Afghánským silám za bezpečnost v zemi se počet vojáků začal plynule snižovat. S novou misí Resolute support činil počet koaličních vojáků kolem 15 až 17 tisíc.^{43 44}

3.4.1.ZAPOJENÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Česká republika se po boku koaličních vojsk zapojila do Afghánistánu v roce 2002, kdy do země vyslala své příslušníky 6. polní nemocnice a polního chirurgického týmu, jehož primárním cílem bylo zdravotnické zabezpečení příslušníků koaličních jednotek a poskytování humanitární pomoci afghánským obyvatelům. V Afghánistánu byla taktéž nasazena skupina řízení letového provozu a ženíjního zabezpečení (EOD). V roce 2004 byly čeští vojáci nasazeni poprvé od druhé světové války do bojových operací. Konkrétně se jednalo o příslušníky 601. skupiny speciálních sil a o několik let později se k nim přidali i příslušníci speciálního útvaru vojenské policie SOG. V provincii Lógar byl vybudován a veden vlastní provinční rekonstrukční tým, jehož součástí kromě zástupců ozbrojených složek byli taktéž civilní experti.⁴⁵

⁴³ 9,592 troops of 36 countries serving in Afghanistan [online]. 17.04.2021 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/9-592-troops-of-36-countries-serving-in-afghanistan/2212251>

⁴⁴ NATO and Afghanistan. [online]. [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm

⁴⁵ STEJSKAL, Libor. Mise České republiky v Afghánistánu: Zkouška nových rozměrů. Vojenské rozhledy: vojenský vědecký časopis, [online] 2011, roč. 2009, č. 4 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/ozbrojene-konflikty/mise-ceske-republiky-v-afghanistanu-zkouska-novych-rozmeru>

3.5.ZHODNOCENÍ OPERACE

3.5.1.PRÁVO POUŽÍT SÍLU

Charta OSN uvádí jako jeden ze svých hlavních cílů udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, a za tím účelem konat účinná opatření, aby byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a žádný členský stát nesmí použít ozbrojenou sílu, která by ohrožovala územní celistvost nebo politickou nezávislost kteréhokoliv státu.⁴⁶

Invaze do Afghánistánu vedena Spojenými státy americkými byla zahájena právě proto, aby ohrozila územní celistvost a politickou nezávislost Afghánistánu. Když Tálibán žádal o důkaz, že al-Káida je strůjcem útoků z 11.září 2001, Spojené státy americké jim žádný důkaz neposkytly. Spojené státy americké se nemohly odvolávat na článek 2 odst. 4 Charty OSN jako na právní ospravedlnění války v Afghánistánu, když chtěly svrhnout vládu Tálibánu a eliminovat podezřelé teroristy v cizí zemi.

3.5.2.SEBEOBRANA

Afghánská vláda Tálibánu se skládala ze zcela jiné skupiny osob než al-Káida, ale navíc se jednalo o úřadující vládu Afghánistánu. V kontrastu s tím, příslušníci al-Káidy neznají hranice a spojuje je nenávist k západu. V Afghánistánu již nešlo o boj proti těm, kteří se přihlásili k odpovědnosti za útoky z 11. září 2001, ale válka v Afghánistánu byla po téměř 20 let vedena proti Tálibánu a ne proti al-Káidě. Dle tehdejšího prezidenta Afghánistánu Hamida Karzáiho al-Káida zemi opustila již v roce 2001.⁴⁷

Obecně se přijímá názor, že na počátku invaze byl Tálibán dostatečně provázán s al-Káidou natolik, aby to Spojené státy americké opravňovalo k sebeobraně proti těmto dvěma aktérům za útoky z 11.září 2001. Přesto to byla al-Káida, kdo byl zodpovědný za tyto útoky. Spojené státy americké přesto s odvoláním se na vlastní sebeobranu napadly Afghánistán, ačkoliv ten na ně nezaútočil. Od útoků na Afghánistán v říjnu 2001 do stažení všech koaličních jednotek

⁴⁶ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Charta Organizace spojených národů [online]. 2019 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

⁴⁷ ABC NEWS. Afghan President Hamid Karzai Speaks With Diane Sawyer [online]. 2009-11-12 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Afghanistan/afghan-president-hamid-karzai-speaks-diane-sawyer/story?id=8812586>

z Afghánistánu uplynulo téměř dvacet let, přičemž al-Káida zemi opustila již v průběhu začátku bojů.

Tato situace je obdobná s tou v Nikaragui v 80. letech 20. století. V roce 1986 zažalovala Nikaragua Spojené státy americké za akce rebelů Contras proti vládě Nikaraguy s tím, že Spojené státy americké svým financováním, vybavením, zásobováním a výcvikem rebelů použily nezákonně proti Nikaragui sílu a jsou za akce rebelů zodpovědné. Mezinárodní soudní dvůr toto tvrzení odmítl, protože aby vznikla právní odpovědnost Spojených států amerických, muselo by být prokázáno, že Spojené státy americké měly účinnou kontrolu nad vojenskými nebo polovojenskými operacemi těchto rebelských skupin. Ačkoli Spojené státy americké byly zodpovědné za porušení mezinárodního práva v souvislosti s jejich vměšováním do vnitřních záležitostí Nikaraguy, nebyla jim přičítána odpovědnost za soukromé operace povstalců, i když jim poskytly pomoc ve formě zbraní či logistické anebo jiné podpory.⁴⁸

Z tohoto rozsudku vyplývá, že nelze kvalifikovat útoky z 11. září 2001 jako útok Afghánistánu proti Spojeným státům americkým a invaze do Afghánistánu s cílem zničit Tálibán za napomáhání a ukrývání al-Káidy není legální sebeobrana. Tálibán v době útoků na Spojené státy americké ani později účinně nekontroloval al-Káidu.

Jak bylo uvedeno, podle mezinárodního práva existují dva hlavní důvody sebeobrany. První v roce 1837 formuloval americký ministr zahraničí Daniel Webster. Webster argumentoval, že jednání Velké Británie nepředstavuje legální sebeobranu, která je podle něho ospravedlnitelná pouze tehdy, pokud nutnost takové sebeobrany je okamžitá, zdrcující a neponechává žádný výběr prostředků a žádný okamžik na rozmyšlenou. I podle této definice je obtížné dovolávat se na pokračující angažmá Spojených států amerických v Afghánistánu. Zpočátku mohly Spojené státy americké tvrdit, že v říjnu 2001 byla invaze do Afghánistánu nezbytná, protože al-Káida vyhrožovala dalšími útoky a mnoho jejích členů bylo

⁴⁸ ICJ. (1986). Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Odst. 114-115. [online]. [cit: 9. 2. 2023] Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/en/case/70/judgments>

podezřelých, že se v Afghánistánu skutečně skrývá.⁴⁹ Ke konci roku 2001 však bylo více než jasné, že al-Káida včetně Usámi bin Ládina již v Afghánistánu není. Americká doktrína sebeobranu na základě této skutečnosti nemá žádné opodstatnění. Proti počínání Spojených států amerických hovoří i fakt, že od 11. září 2001 nedošlo k žádnému útoku na Spojené státy americké ze strany al-Káidy ani ze strany Tálibánu, avšak i přesto bylo rok po invazi v Afghánistánu nasazeno 10 tisíc amerických vojáků a v roce 2011 to bylo přes 100 tisíc.

Druhý důvod sebeobranu je obsažen v článku 51 Charty OSN. V něm je podmínkou pro sebeobranu pouze situace, kdy dojde k ozbrojenému útoku. Podle tohoto ustanovení by tak státy pro použití své sebeobranu musely čekat, až na ně bude vypáleno, a to i v případě, že by viděly nepřátelskou armádu blížící se bezprostředně k jejich hranici. Článek 51 Charty OSN povoluje pouze takové akce, které jsou podnikány v sebeobraně. Stát takto může reagovat na probíhající útok, včetně útoku vedeného teroristickou organizací, použitím síly. Tento stát však nesmí oplácet užití násilí vůči jinému státu v reakci na protiprávní čin, který tento stát v minulosti způsobil. Je zřejmé, že v případě napadení stát nebude čekat na pomoc mezinárodního společenství, než se začne bránit. V takovém případě musí okamžitě jednat. Pokud však napadení tohoto státu pominulo, musí o zásah požádat Radu bezpečnosti OSN. Odvetné akce a odplata jsou zakázány.

Takto by pokračování vojenských operací v cizím státě mělo být povoleno pouze v případě, kdy je napadený stát stále pod ozbrojeným útokem, nebo podle definice Webstera pod takovou bezprostřední hrozbou útoku, že není čas na rozmyšlenou. V takové situaci se však Spojené státy americké nadále nenacházely, a proto byla z tohoto hlediska jejich další přítomnost v Afghánistánu sporná.

3.5.3. NEZBYTNOST A PŘIMĚŘENOST

Na podporu zákonnosti operace v Afghánistánu se Spojené státy americké odvolávaly na článek 51 Charty OSN. Tím naznačily, že by operace Enduring Freedom měla být posuzována podle standardů pro sebeobranu akce

⁴⁹ The Guardian. Bin Laden's statement [online]. 2001-10-07 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/07/afghanistan.terrorism15>

mezinárodního práva. Základními principy sebeobranu, které vyžaduje mezinárodní právo, je nezbytnost a přiměřenost.⁵⁰ Každý z těchto principů má za cíl regulovat sílu potřebnou k potlačení nepřítele s co nejmenšími vedlejšími škodami.

V případě, že by byla pokračující americká vojenská účast v Afghánistánu nezbytná a přiměřená hrozbě, Spojené státy americké by jednaly v souladu s mezinárodním právem a nemusely by se spoléhat na souhlas nebo rezoluci Rady bezpečnosti OSN. Pokud nějaký stát utrpí útok a v reakci na to užije sebeobranu v souladu s článkem 51 Charty OSN, pak je jeho jednání podle mezinárodního práva legální. V případě, že vojenský zásah již není nezbytný nebo přiměřený hrozbě, stává se možnost sebeobranu nepoužitelnou.

Hlavními cíli operace v Afghánistánu bylo zničení výcvikových táborů a infrastruktury teroristů, dopadení vůdců al-Káidy a Tálibánu a ukončení teroristických aktivit v Afghánistánu.⁵¹ V prosinci 2001 byla vláda Tálibánu svržena a al-Káida z Afghánistánu z velké části zmizela. Bez původního nepřítele se vedení války v Afghánistánu proti Tálibánu stalo podle mezinárodního práva zcela zbytečným.

Co se týče přiměřenosti, mezinárodní právo definuje přiměřenost nikoli z hlediska původní agrese, ale z hlediska toho, co je nutné k neutralizaci budoucí agrese. V případě sebeobranu přijaté za účelem zastavení a odražení konkrétního ozbrojeného útoku to neznamena, že by akce měla být úměrná útoku. Aby byla zákonná, musí dosahovat požadovaného výsledku.⁵² Požadovaným výsledkem na počátku invaze do Afghánistánu bylo odstranit a oslabit al-Káidu, dokud se zde nesníží či úplně neustanou teroristické aktivity. Tento cíl byl

⁵⁰ BÍLKOVÁ, Veronika. Preemptivní a preventivní sebeobrana z pohledu mezinárodního práva. *Acta Universitatis Carolinae*. Praha, 2006, roč. 3, s. 77. ISSN 0323-0619

⁵¹ BUSH, George W. Address to a Joint Session of Congress and the American People. [online] whitehouse.gov, 7 října 2001 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html>

⁵² BÍLKOVÁ, Veronika. Preemptivní a preventivní sebeobrana z pohledu mezinárodního práva. *Acta Universitatis Carolinae*. Praha, 2006, roč. 3, s. 114. ISSN 0323-0619

pravděpodobně splněn již v prosinci 2001.⁵³ Navzdory tomu se Spojené státy americké vojensky angažovaly v Afghánistánu dalších téměř dvacet let, kdy v roce 2010 za účelem úplného zlikvidování Tálíbanu rapidně navýšily počet svých vojáků v zemi. Po zvolení Baracka Obamy za prezidenta Spojených států amerických v roce 2009 se přes jeho sliby o navrhovaném snižování počtu vojáků v Afghánistánu jejich počet neustále zvyšoval. Americká vojenská angažovanost v Afghánistánu a její pokračující boj proti Tálíbanu stěžejně splňovaly podmínky sebeobrany, která by odpovídala zásadám nezbytnosti a přiměřenosti podle článku 51 Charty OSN.

3.5.4. POVOLENÍ OSN

V případě, že stát nemůže použít sílu v sebeobraně podle článku 51 Charty OSN, může legálně použít sílu ještě na základě souhlasu Rady Bezpečnosti OSN.

Rezoluce rady bezpečnosti OSN č. 1368 a 1373

Po útocích z 11. září 2001 přijala Rada bezpečnosti OSN urychleně dvě rezoluce, které se zabývají reakcemi na terorismus. První z nich, přijatá 12. září 2001, je rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368, jejíž klíčová ustanovení jsou následující:

„Rada bezpečnosti, potvrzujíc zásady a cíle Charty OSN, odhodlána bojovat všemi prostředky proti hrozbám mezinárodnímu míru a bezpečnosti způsobenými teroristickými činy, uznávajíc přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu v souladu s Chartou OSN,

3. Vyzývá všechny státy, aby bezodkladně spolupracovaly na postavení pachatelů, organizátorů a sponzorů těchto teroristických útoků před soud, a zdůrazňuje, že osoby odpovědné za pomoc, podporu nebo ukrývání pachatelů, organizátorů a sponzorů těchto činů budou pohnáni k odpovědnosti;

⁵³ DIANE SAWYER. War on Terror Against al Qaeda Not in Afghanistan, Election Was 'Good and Fair'. [online] ABC News, 26.10.2009 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Afghanistan/afghan-president-hamid-karzai-speaks-diane-sawyer/story?id=8812586>

4. Vyzývá rovněž mezinárodní společenství, aby zdvojnásobilo své úsilí o předcházení a potlačování teroristických činů, včetně zvýšené spolupráce a plného provádění příslušných mezinárodních protiteroristických úmluv a rezolucí Rady bezpečnosti, zejména rezoluce 1269(1999) ze dne 19. října 1999;

5. Vyjadřuje svou připravenost podniknout všechny nezbytné kroky v reakci na teroristické útoky z 11. září 2001 a v boji proti všem formám terorismu v souladu se svými povinnostmi vyplývajícími z Charty OSN;⁵⁴

O dva týdny později Rada bezpečnosti OSN schválila rezoluci 1373:

Rada bezpečnosti, potvrzujíc své rezoluce 1269(1999) ze dne 19. října 1999 a 1368(2001) ze dne 12. září 2001, potvrzuje rovněž své jednoznačné odsouzení teroristických útoků, které se odehrály v New Yorku, Washingtonu, DC a Pensylvánii dne 11. září 2001, ...zнову potvrzující, že takové činy, stejně jako jakýkoli akt mezinárodního terorismu, představují hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost, znovu potvrzujíc přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, jak je uznáno Chartou OSN, jak je znovu zdůrazněno v rezoluci 1368(2001), ...

2. rozhoduje rovněž, že všechny státy: (b) podniknou nezbytné kroky k zabránění páchaní teroristických činů, včetně poskytování včasného varování ostatním státům prostřednictvím výměny informací;

3. vyzývá všechny státy, aby: ...c) spolupracovaly, zejména prostřednictvím dvoustranných a mnohostranných ujednání a dohod, při předcházení a potlačování teroristických útoků a při přijímání opatření proti pachatelům takových činů...⁵⁵

Ani jedna z těchto dvou rezolucí výslovně nepovoluje použití vojenské síly v Afghánistánu. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 v souvislosti

⁵⁴ OSN. Security Council. Resolution 1368. S/RES/1368. 12. září 2001 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement>

⁵⁵ OSN. Security Council. Resolution 1373. S/RES/1373 . 29.září 2001 [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/pdf/N0155743.pdf?OpenElement>

s odsouzením útoku na Spojené státy americké z 11. září 2001 ještě jasněji stanoví odpovědnost sponzorů těchto teroristických útoků včetně těch, kteří pachatele podporují nebo ukrývají, čemuž Tálibán jednoznačně odpovídá.

V roce 2001 se v Afghánistánu nacházeli ti, kdo byli za útoky na Spojené státy americké zodpovědní, tedy al-Káida, a zároveň ti, co je ukrývali, tedy Tálibán. To však bylo s největší pravděpodobností pouze do konce roku 2001 a al-Káida Afghánistán z velké části opustila. Například Usáma bin Ládín a jeho členové rodiny byli nalezeni a zabití v pákistánském Abbottábádu, kde žili několik let⁵⁶. Je velmi nepravděpodobné, že pachatelé odpovědní za útoky na Spojené státy americké a osoby, které je ukrývaly, byli v té době ještě v Afghánistánu. Zároveň je velmi nepravděpodobné, že by Rada bezpečnosti OSN přijetím rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 zamýšlela dát Spojeným státům americkým povolení k válce proti Tálibánu až do roku 2021. I kdyby rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 opravňovala Spojené státy americké k použití síly proti Tálibánu v Afghánistánu, protože v roce 2001 ukrýval pachatele útoků, následující roky pokračujícího angažmá v Afghánistánu by takto byly jen těžko obhajitelné. Tálibán již na území Afghánistánu neměl koho ukrývat.

Závěr rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1368 se nejvíce blíží povolení použití síly, když v ní Rada bezpečnosti OSN prohlásila, že je připravena podniknout všechny nezbytné kroky v reakci na teroristické útoky z 11. září 2001 a v boji proti všem formám terorismu. V porovnání s touto rezolucí Rada bezpečnosti v roce 1990 výslovně zmocnila členské státy, aby použily jakoukoli sílu k vyhnání Saddáma Husajna z Kuvajtu. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 678 konkrétně povolila použití všech nezbytných prostředků k podpoře a provádění rezolucí příslušných k obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti v oblasti.⁵⁷

⁵⁶ LIDOVKY.CZ. Manželka Bin Ládína: Žili jsme v Pákistánu 7 let [online]. 2011-05-07 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/svet/manzelka-bin-ladina-zili-jsme-v-pakistanu-7-let.A110507_180527_In_zahranici_mev.

⁵⁷ WIKIPEDIA. United Nations Security Council Resolution 678 [online]. In: Wikipedia: The Free Encyclopedia [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Security_Council_Resolution_678.

Ani jedna z rezolucí týkajících se útoků z 11. září 2001 podobně neopravňovala žádný stát k použití jakýchkoli prostředků nezbytných k vyhnání a zničení al-Káidy kdekoli na světě.

3.5.5.HAMID KARZÁÍ

Vojenskými cíli Spojených států americkým v Afghánistánu bylo zničení výcvikových táborů a infrastruktury teroristů, dopadení vůdců al-Káidy a Tálibánu a zastavení teroristických aktivit v Afghánistánu. Spojené státy americké se na počátku invaze rychle spojily se silami Severní aliance a porazily Tálibán v Kábulu během několika týdnů po invazi.⁵⁸ Spojené státy americké pomohly zprostředkovat vznik nové prozatímní vlády. Na jednání mezi OSN a skupinami afghánských emigrantů v Německu bylo rozhodnuto, že prozatímní vládu v Afghánistánu povede Hamíd Karzái, bývalý bojovník mudžahedínů a po konci sovětské okupace Afghánistánu také bojovník proti Tálibánu. Dohoda ujednaná v Německu vstoupila v platnost jako Bonnská dohoda a byla podepsána dne 5. prosince 2001.⁵⁹

Původní myšlenkou bylo, že Karzái vytvoří v Afghánistánu legitimní vládu, což se však úplně nepovedlo. Karzáiho režim měl nad většinou území Afghánistánu jen omezenou autoritu. Zejména v oblastech, kde docházelo k bojům, a kde byly přítomny jiné mocenské struktury, nad kterými neměl Karzái fakticky žádnou moc.⁶⁰

Vzhledem k tomu, že al-Káida byla z Afghánistánu vyhnána v roce 2001 a Usáma bin Ládín byl nalezen a zabit v dubnu 2011, Spojené státy americké nemohly po tolika letech přítomnosti spoléhat na legalitu svého angažmá v Afghánistánu na základě sebeobrany. Vsadily na souhlas hlavy státu, Hamída Karzáiho. V roce 2004 Spojené státy americké oznámily, že se v Afghánistánu budou konat spravedlivé a demokratické volby. Systém, který zavedla v Afghánistánu

⁵⁸ Wikipedia (cs): Pád Kábulu (2001) [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1d_K%C3%A1bulu_\(2001\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1d_K%C3%A1bulu_(2001))

⁵⁹ iROZHLAS: AFghánistán má prozatímní vládu [online]. 5.12.2001 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afghanistan-ma-provizorni-vladu_200112052039_mhromadka

⁶⁰ Wikipedia (en): Hamid Karzai [online]. In: Wikipedia: The Free Encyclopedia [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hamid_Karzai

prozatímní správa, předpokládal zvolení afghánského prezidenta na pětileté funkční období.⁶¹ Pokud měl vítěz voleb zvítězit již v prvním kole, musel získat více než padesát procent hlasů voličů.

Tyto volby byly spojené s některými skandály a vedly k obviněním z nečestnosti. Prvně tehdejší uchazeč a prozatímní prezident Karzái získal více než 75 procent veškerého zpravodajství státní televize a rozhlasu. Ve státě kontrolovaném afghánském rozhlase získal Karzái dokonce 85 procent veškerého redakčního zpravodajství věnovaných prezidentským kandidátům. Dalším skandálem voleb byly případy nesmazatelného inkoustu, kterým měli být označeni Afghánci, kteří již volili. V několika oblastech však bylo zjištěno, že inkoust používaný ve volebních místnostech se příliš snadno smývá, což umožňuje jedné osobě hlasovat vícekrát.^{62 63}

I přes stížnosti a výzvy dalších prezidentských kandidátů ke zrušení voleb z výše popsaných důvodů volby proběhly a Hamid Karzái v nich zvítězil. Znovuzvolený prezident dal poté Spojeným státům americkým povolení k posílení své vojenské operace v Afghánistánu a ty pokračovaly v boji proti Tálíbanu.

V roce 2009 se v Afghánistánu konaly druhé prezidentské volby. Souhlas legitimního vůdce s pokračováním bojů v Afghánistánu byl pro Spojené státy americké velice potřebný, takže opětovné zvolení Hamída Karzáiho bylo pro Spojené státy americké žádoucí.⁶⁴ Tyto volby byly však opětovně provázeny podvody a stížnostmi. Tyto podvody byly tak rozsáhlé, že nebyla započítána asi třetina všech hlasů pro Hamída Karzáiho. To znamenalo, že nedostal

⁶¹ NATOaktual.cz. První svobodné volby v Afghánistánu [online]. 21.10.2004 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/prvni-svobodne-volby-v-afghanistanu.A041021_094822_na_analyzy_m00

⁶² WALSH, Declan. Afghan elections marred by violence and fraud. The Guardian [online]. 2004-10-10 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2004/oct/10/afghanistan.declanwalsh>

⁶³ MARSHEH, Fariba Nawa. Afghanistan's Presidential Elections. Middle East Research and Information Project [online]. 2004-10 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://merip.org/2004/10/afghanistans-presidential-elections/>

⁶⁴ NBC News. Afghanistan's first election: The world watches [online]. 2009-08-19 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/id/wbna32617636>

přes padesát procent potřebných hlasů, aby zvítězil již v prvním kole.⁶⁵ V důsledku toho byla vážně ohrožena legitimita Karzáiho zvolení, a tím pádem souhlas s vojenským angažmá Spojených států amerických. Řešení situace leželo na Nezávislé volební komisi Afghánistánu, která měla oznámit konečné výsledky nebo zahájit druhé kolo voleb.⁶⁶ Nezávislá volební komise po dva týdny nevydala žádné prohlášení, až protikandidát Hamida Karzáiho boj o úřad vzdal a z voleb odstoupil. Prohlásil, že hlasování by nebylo spravedlivé a obvinil Nezávislou volební komisi ze zaujatosti. Členové této komise byly zvoleni Hamidem Karzáím a toho v těchto volbách vyhlásili za vítěze.⁶⁷ Krátce po těchto volbách prezident Barack Obama se souhlasem nově zvoleného afghánského prezidenta nařídil, aby bylo v Afghánistánu nasazeno dalších více než 30 tisíc amerických vojáků.⁶⁸ Na základě těchto informací je legitimní vláda Hamida Harzáiho pochybná. Do prvních demokratických voleb v roce 2004 byl pouze dočasnou autoritou, speciálně jmenovanou, ale nikoliv zvolenou afghánským lidem. O jeho vedení Prozatímní vlády rozhodla OSN a skupina afghánských emigrantů v Německu.

Ačkoliv byl následně dvakrát po sobě zvolen prezidentem Afghánistánu, mimo hlavní město Kábul neměl prakticky žádnou moc. V těchto oblastech zůstal Afghánistán pod faktickou kontrolou regionálních vůdců a drogových baronů.⁶⁹

⁶⁵ One in three votes for Karzai fraudulent, says US diplomat. The Guardian [online]. 4.10.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2009/oct/04/afghanistan-elections-peter-galbraith-un>

⁶⁶ Nearly a third of Afghan president's votes voided. New York Post [online]. 19.10.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://nypost.com/2009/10/19/nearly-a-third-of-afghan-presidents-votes-voided/>.

⁶⁷ Afghan election commission declares Karzai winner. Los Angeles Daily News [online]. 2009-11-02 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.dailynews.com/2009/11/02/afghan-election-commission-declares-karzai-winner/>

⁶⁸ Obama Afghanistan strategy: More troops in quickly, drawdown in 2011. CNN [online]. 2.12.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2009/POLITICS/12/01/obama.afghanistan/index.html>

⁶⁹ Warlords threaten to wreck democratization process in Afghanistan. Refworld [online]. 5.10.2004 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/46f258041e.html>.

ZÁVĚR

Pokračující americká válka v Afghánistánu již několik měsíců po zahájení nevedla proti teroristům z al-Káidy, ale proti Tálibánu. Tato válka již nebyla sebeobranou akcí, protože viníci útoků z 11. září 2001 již dávno opustili Afghánistán. To dokládá i smrt Usámy bin Ládina v roce 2011 v Pákistánu, kde žil po několik let. Pokračující operace taktéž postrádaly zásadu nezbytnosti a přiměřenosti dle článku 51 Charty OSN. Jelikož byla al-Káida pryč a Usáma bin Ládin mrtev, nebylo chování nezbytné ani přiměřené. Boje taktéž postrádaly záštitu rezoluce Rady bezpečnosti OSN, která nikdy použití síly v Afghánistánu nepovolila. Bez rezoluce, která by výslovně povolovala použití síly vůči Tálibánu po tak dlouhou dobu, kterou boje v Afghánistánu trvaly, se jeví jako jediné legální východisko souhlas legitimního afghánského vůdce. I zde však panují pochybnosti o legitimitě prezidentského mandátu Hamida Karzáiho vzhledem k podezřelému průběhu prezidentských voleb.

Mezinárodní společenství by do budoucna mělo důkladněji zvažovat, zda je mandát pro vojenskou intervenci legitimní a zda je oprávněná. Pokud neexistuje jasná rezoluce Rady bezpečnosti OSN, mělo by se hledat alternativní řešení vyjma vojenské intervence. Důležité je, aby místní obyvatelé považovali danou intervenci za legitimní a aby jí podporovali. Je důležité, aby vládní orgány vytvářené v rámci mírových operací byly legitimní a přijímané obyvateli země, aby volby do takových orgánů byly svobodné, spravedlivé a transparentní a aby byl výsledek těchto voleb respektován. V opačném případě je taková operace odsouzena k neúspěchu, jak tomu bylo právě v Afghánistánu. Zde je jasně patrné, že vnucení určitého systému může mít negativní důsledky a může vést k vypuknutí konfliktů a růstu násilí. Neúspěch v Afghánistánu ukázal, že i po mnoha letech a miliardách dolarů investovaných do obnovy a stabilizace země se situace může rychle obrátit v neprospěch mezinárodního společenství. To v budoucnu může vést k nedůvěře v mezinárodní spolupráci a ochotě zapojit se do podobných operací.

V roce 2002 přijaly Spojené státy americké Národní bezpečnostní strategii, která jim dává právo použít vojenskou sílu bez mezinárodního oprávnění s cílem zabránit rozvoji možného budoucího útoku ze strany jiného státu. Tato strategie

je velice kontroverzní, jelikož je v rozporu se základními principy mezinárodního práva upravujícího použití síly. Charta OSN jej umožňuje pouze za předpokladu, že jsou vyčerpány všechny mírové prostředky. Použití síly proti jinému státu za okolností, kdy chybí ozbrojený útok, zcela zpochybňuje nezbytnost a přiměřenost útoku státu útočícího na základě sebeobrany. Tato strategie by mohla mít vliv na mezinárodní mírové operace, protože může být vnímána jako potenciální hrozba pro suverenitu ostatních zemí a jejich bezpečnost. Mohla by také vést k narušení mezinárodních vztahů a k eskalaci konfliktů. Zejména pokud by Spojené státy americké jednaly jednostranně bez koordinace s ostatními členy mezinárodního společenství. To se projevilo například v roce 2003 invazí do Iráku. V důsledku této politiky došlo k ochlazení vztahů s některými státy, které byly do té doby důležitými partnery v boji proti terorismu a v mezinárodních mírových operacích. Spojené státy americké se takto stávají izolovanějšími a méně ochotnými spolupracovat s dalšími zeměmi, což může mít značný vliv na úspěšnost mezinárodních mírových operací.

Je nutné, aby na jakékoli snahy o změnu pravidel v mezinárodním právu mezinárodní společenství reagovalo. V opačném případě to podle případu operace v Afghánistánu povede k většímu narušení mezinárodního práva a k rozšíření nestability v různých částech světa. Porušování pravidel o použití síly povede k eskalaci konfliktů, k přímému ohrožení bezpečnosti a stability v regionech a také k humanitárním krizím. Tyto konflikty pak mají širší důsledky, jako jsou uprchlické krize, zvýšené napětí mezi státy a nakonec by mohly dokonce vyústit v otevřenou válku.

POUŽITÁ LITERATURA

MONOGRAFIE:

[1] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, s. 230. ISBN 80-7278-326-2.

[2] MASTNÝ, Václav. *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného II*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. ISBN 978-80-7251-230-0.

[3] MASTNÝ, Václav. *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného IV*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 978-80-7251-310-9.

[4] NOVOTNÝ, Adolf. *Teorie a praxe mezinárodních vztahů*. 2.vydání. Bratislava: Eurokodex, 2009. ISBN 978-80-89363-18-6. s.256-257

[5] SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2. doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5. s. 162-163

ČASOPISECKÉ ČLÁNKY:

[1] BÍLKOVÁ, Veronika. Preemptivní a preventivní sebeobrana z pohledu mezinárodního práva. *Acta Universitatis Carolinae*. Praha, 2006, roč. 3, s. 77. ISSN 0323-0619

[2] BUREŠ, Oldřich. Mírové operace OSN v postbipolárním světě-méně znamená více. *Mezinárodní vztahy*. Praha, 2003, roč.38(3), 29. ISSN 0323-1844.

[3] KOROVECKÝ, Erik. Výjimka ze zákazu použití síly v mezinárodním právu. *Karlovarská právní revue*. 2011, (3), 89-90. ISSN 1801-2191.

WEBOVÉ STRÁNKY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

[1] *9,592 troops of 36 countries serving in Afghanistan* [online]. 17.04.2021 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/9-592-troops-of-36-countries-serving-in-afghanistan/2212251>

[2] ABC NEWS. Afghan President Hamid Karzai Speaks With Diane Sawyer [online]. 2009-11-12 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Afghanistan/afghan-president-hamid-karzai-speaks-diane-sawyer/story?id=8812586>

[3] Abraham D. Sofaer, On the Necessity of Pre-emption, *European Journal of International Law*, Volume 14, Issue 2, 1.4.2003, str. 214-220 [online]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ejil/14.2.209>

[4] Afghan election commission declares Karzai winner. Los Angeles Daily News [online]. 2009-11-02 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.dailynews.com/2009/11/02/afghan-election-commission-declares-karzai-winner/>.

[5] An Agenda for Peace - Wikipedia. [online]. [online] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/An_Agenda_for_Peace

[6] AKANDE, Dapo and Thomas LIEFLÄNDER, 2013. Clarifying Necessity, Imminence, and Proportionality in the Law of Self-Defense. *American Journal of International Law* [online]. B.m.: Cambridge University Press, vol. 107, no. 3, pp. 563–570. Dostupné z: <https://doi.org/10.5305/amerjintelaw.107.3.0563>

[7] Battle of Tora Bora. Encyclopædia Britannica, [online]. [cit. 10.2.2023].
Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Tora-Bora>

[8] BOHÁČ, Artur. Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza. E-Polis, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>

[9] BUSH, George W. Address to a Joint Session of Congress and the American People. [online] whitehouse.gov, 7 října 2001 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html>

[10] BUSH, George W. Statement by the President in His Address to the Nation. [online]. 2001 [cit. 19. 1. 2023]. Dostupné z: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html>.

[11] DIANE SAWYER. War on Terror Against al Qaeda Not in Afghanistan, Election Was 'Good and Fair'. [online] ABC News, 26.10.2009 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/GMA/Afghanistan/afghan-president-hamid-karzai-speaks-diane-sawyer/story?id=8812586>

[12] ICJ. (1986). Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Odst. 114-115. [online]. [Cit: 9. 2. 2023] Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/en/case/70/judgments>

[13] IROZHLAS: Afghánistán má prozatímní vládu [online]. 5.12.2001 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afghanistan-ma-provizorni-vladu_200112052039_mhromadka

[14] KEBLUŠEK, Andrej. Postoj Spojených států amerických k mezinárodnímu právu-Bushův unilateralismus[online]. Praha, 2012 [cit. 19.9.2022]. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Katedra mezinárodního práva veřejného. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan Kuklík. Dostupné z: <https://theses.cz/id/vewp16/>.

[15] KRULÍK Oldřich. Zpráva komise Kongresu o teroristických útocích z 11. září 2001. Obrana a strategie, [online]. 2004 [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2004/1-2004/zprava-komise-kongresu-o-teroristickych-utocich-z-11-zari-2001.html>

[16] KRUPKA, Jaroslav. Deset dnů, jež otřásly Afghánistánem: proč Tálibánu stačilo tak málo, co chystá. Deník.cz, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/afghanistan-Taliban.html

[17] LAMOTHE, Dan. Meet Operation Freedom's Sentinel, the Pentagon's new mission in Afghanistan. The Washington Post, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2014/12/29/meet-operation-freedoms-sentinel-the-pentagons-new-mission-in-afghanistan/>

[18] LIDOVKY.CZ. Manželka Bin Ládina: Žili jsme v Pákistánu 7 let [online]. 2011-05-07 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/svet/manzelka-bin-ladina-zili-jsme-v-pakistanu-7-let.A110507_180527_In_zahranici_mev.

[19] MARSHEH, Fariba Nawa. Afghanistan's Presidential Elections. Middle East Research and Information Project [online]. 2004-10 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://merip.org/2004/10/afghanistans-presidential-elections/>

[20] Národní bezpečnostní strategie USA a ČR. [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.dokumenty-iir.cz/PolicyPapers/rkhol2004.pdf>

[21] NATO and Afghanistan. [online]. [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm

[22] NATOaktual.cz. První svobodné volby v Afghánistánu [online]. 21.10.2004 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/prvni-svobodne-volby-v-afghanistanu.A041021_094822_na_analyzy_m00

[23] NBC News. Afghanistan's first election: The world watches [online]. 19.8.2009 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/id/wbna32617636>

[24] Nearly a third of Afghan president's votes voided. New York Post [online]. 19.10.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://nypost.com/2009/10/19/nearly-a-third-of-afghan-presidents-votes-voided/>.

[25] Obama Afghanistan strategy: More troops in quickly, drawdown in 2011. CNN [online]. 2.12.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2009/POLITICS/12/01/obama.afghanistan/index.html>.

[26] One in three votes for Karzai fraudulent, says US diplomat. The Guardian [online]. 4.10.2009 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2009/oct/04/afghanistan-elections-peter-galbraith-un>

[27] ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Charta Organizace spojených národů [online]. 2019 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

[28] OSN Česká republika – Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. [online]. Copyright ©D [cit. 28.07.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

[29] OSN. Security Council Resolution 1333 (2000) (S/RES/1333). (2000). [online]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/806/62/pdf/N0080662.pdf?OpenElement>

[30] OSN. Security Council. Resolution 1368. S/RES/1368. 12. září 2001 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement>

[31] OSN. Security Council. Resolution 1373. S/RES/1373 . 29.září 2001 [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/pdf/N0155743.pdf?OpenElement>

[32] Peacemaking | Beyond Intractability. Home | Beyond Intractability [online]. Copyright © 2003 [cit. 01.03.2023]. Dostupné z: <https://www.beyondintractability.org/essay/peacemaking>

[33] Principles of peacekeeping. United Nations Peacekeeping Operations [online]. Copyright © [cit. 17.09.2022]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf, str. 32-33

[34] Resolute Support Mission in Afghanistan. NATO, [online]. [cit. 19.1.2023].
Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_113694.htm

[35] Spojenecká mise ISAF v Afghánistánu po více než třinácti letech končí. Ministerstvo obrany ČR, [online]. [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: <https://mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/spojenecka-mise-isaf-v-afghanistanu-po-vice-nez-trinacti-letech-konci-105944/>

[36] STEJSKAL, Libor. Mise České republiky v Afghánistánu: Zkouška nových rozměrů. *Vojenské rozhledy: vojenský vědecký časopis*, [online] 2011, roč. 2009, č. 4 [cit. 9.2.2023]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/ozbrojene-konflikty/mise-ceske-republiky-v-afghanistanu-zkouska-novych-rozmeru>

[37] Strategie národní bezpečnosti USA. [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/12986.html>

[38] ŠUPOVÁ, Kateřina. KRAUS, Josef. Mise UNAMA v Afghánistánu. *Obrana a strategie*, [online]. 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2021/2-2021/clanky/mise-unama-v-afghanistanu.html>

[39] The Guardian. Bin Laden's statement [online]. 2001-10-07 [cit. 9.2.2023].
Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/07/afghanistan.terrorism15>

[40] United Nations Peacekeeping - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2022 Google LLC [cit. 31.07.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=GnZfcjqNFTk>

[41] USA chtějí činy, ne jednání. iDNES.cz [online]. 2001 [cit. 19.1.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/usa-chteji-ciny-ne-jednani.A010915_201426_zahranicni_has

[42] Various Types of Peace Support Operations. Law Teacher | LawTeacher.net [online]. Copyright © 2003 [cit. 28.07.2022]. Dostupné z: <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/international-law/various-types-of-peace-support-operations-international-law-essay.php>

[43] Vojenské rozhledy - Proměny bezpečnostní strategie USA na počátku 21. století. Vojenské rozhledy - Aktuality [online]. Copyright © 1991 [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/promeny-bezpecnostni-strategie-usa-na-pocatku-21-stoleti>

[44] WALSH, Declan. Afghan elections marred by violence and fraud. The Guardian [online]. 2004-10-10 [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2004/oct/10/afghanistan.declanwalsh>

[45] Warlords threaten to wreck democratization process in Afghanistan. Refworld [online]. 5.10.2004 [cit. 13.2.2023]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/46f258041e.html>.

[46] WIKIPEDIA. United Nations Security Council Resolution 678 [online]. In: Wikipedia: The Free Encyclopedia [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Security_Council_Resolution_678

[47] Wikipedia (cs): Pád Kábulu (2001) [online]. [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1d_K%C3%A1bulu_\(2001\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1d_K%C3%A1bulu_(2001))

[48] Wikipedia (en): Hamid Karzai [online]. In: Wikipedia: The Free Encyclopedia [cit. 10.2.2023]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hamid_Karzai